

Samvirke

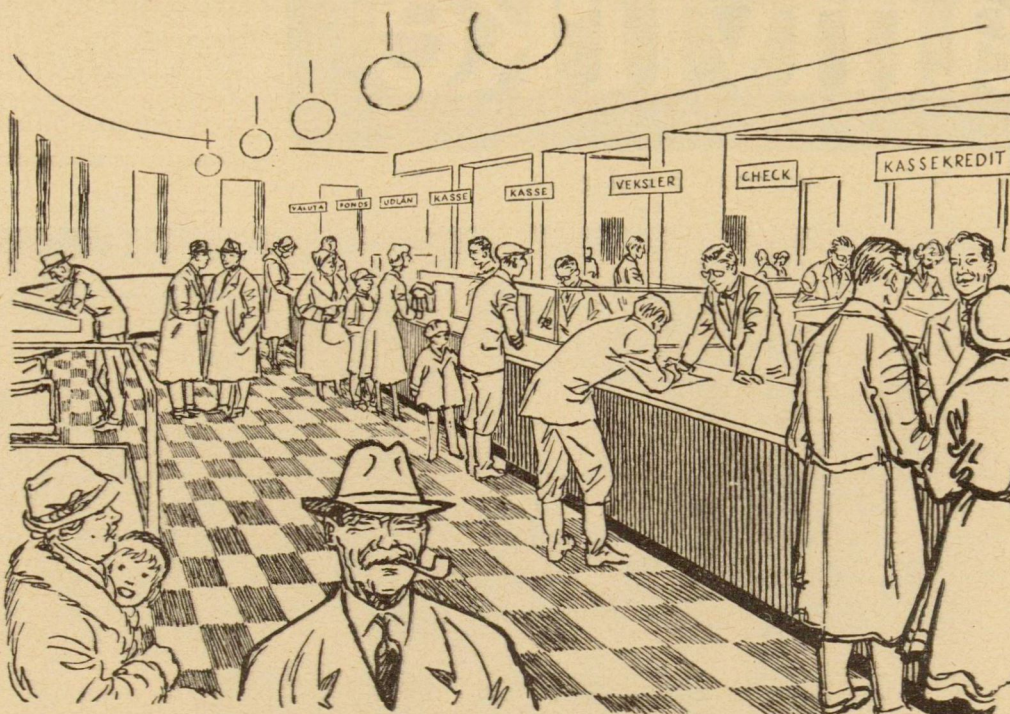
Vindkraftens
udnyttelse
Nordpolens is
Auktion i havstokken

1. april 1956 - 29. årgang nr. 6 Oplag A-

Ved Fredtofte i Nordsjælland. Akvarel af Chr. Christensen.

HVAD KAN BANKEN *bjælpe Dem med...*

Gennem en række artikler har vi gjort rede for Andelsbankens opbygning og fortalt om de former for ind- og udlånsvirksomhed, som banken arbejder med.

Derudover er banken i stand til på en lang række områder at yde sine kunder forskellige tjenester, f. eks. med følgende:

Inkasso- og valutaforretninger, remburser, køb og salg af rejsevaluta, køb og salg af obligationer og aktier, indløsning af kuponer, modtagelse af terminsydelsers, udlejning af bankbokse, modtagelse af værdier i opbevaringsdepot, garantistillelsers, modtagelse af husleje, skatter og afgifter, indhentning af soliditetsoplysninger o. s. v.

De vil heraf kunne forstå, at banken ikke alene ser det som sin opgave at modtage og udlåne penge. Andelsbanken er ikke mindst indstillet på at være sine kunders rådgiver i spørgsmål af økonomisk og finansiell ka-

rakter, og enhver forretning af bankmæssig art — stor eller lille — vil banken altid sætte hele sin viden, erfaring og sit tekniske apparat ind på at udføre hurtigst og bedst muligt. Takket være et vidtforgrenet net af udenlandske forbindelser er vi i stand til at udføre forretninger over hele verden.

I den kommende tid vil vi gennem en række artikler her i bladet bringe en nærmere omtale af disse specielle områder inden for bankens virksomhed. Skulle De imidlertid allerede på nuværende tidspunkt have brug for vor bistand i et eller andet økonomisk spørgsmål, kan De trygt henvende Dem til os. I vort hovedkontor i København og i enhver af vore 124 afdelinger og kontorer i provinsen vil bankens medarbejdere altid være til Deres disposition med råd og bistand.

ANDELSBANKEN
A. m. b. A.

VIND og ELEKTRICITET

Eksperimenter gennem en lang årrække har vist, at der teoretisk er gode muligheder for at omdanne vindkraftens energi til elektrisk kraft, men når det kommer til praksis, rejser sig mange problemer. Disse forklares i denne artikel af forstander *J. Tb. Arnfred*, der indledte sit værk ved Askov Højskole som medarbejder ved forsøgsmøllen og gennem årene har bevaret en nær tilknytning til denne virksomheds forskningsarbejde.

Ængstelsen for, at forrådene af kul og olie skal slippe op eller dog blive meget dyre at fremskaffe, tvinger ingeniørerne til at se sig om efter andre energikilder, og det ligger da nær at tænke på vindkraften.

For en lægmands betragtning synes vindkraftens udnyttelse at være ligetil. Vinden er jo gratis, og der er blæst nok her i landet — somme tider mere end man bryder sig om — og den energi, man tager ud af luften i dag, har jo ikke forringet mulighederne i morgen. Altså gælder det blot om at bygge det fornødne antal rigtigt konstruerede møller de bedst egnede steder i landet.

På en måde er dette jo rigtigt nok.

Hvis man f. eks. på Jyllands vestkyst - fra Skagen til Højer - anbragte møller, der heltud kunne udnytte vindens energi op til 50 m's højde, så ville en rask vestenstorm i et døgn kunne producere lige så megen elektrisk strøm som alle Danmarks elektricitetsværker i et år. Men spørgsmålet er ikke så ligetil.

Vindmøllen er en gammel opfindelse. Den var kendt i Lilleasien for 1000 år siden og kom til Europa i det 11. årh. Den mølletype, der i mange år har præget det danske landskab, den firevingede hollandske mølle, stammer fra det 17. årh.

I sidens løb har der været et utal af projekter fremme om, hvordan man bedst kunne indfange vindkraften, men kun tre hovedtyper har fået betydning her tillands.

✧ *Den firevingede mølle*, hvor vingerne oprindeligt var beklædt med sejldug. Ved århundredskiftet blev

denne type bygget som „klapsejler“, d. v. s. sejlfladen blev dannet af tynde brædder, der ved normal vindstyrke danner en tæt vingeflade, men i stærk blæst åbner sig ved vindtrykket, så møllen er selvregulerende.

✧ *Den amerikanske vindrose*, hvor vingefanget består af mange skråtstillede plader, der er anbragt som i en cirkel.

✧ *Den moderne vindmølle*, hvis vinger — 2 eller 3 i tal — er formede som flyvemaskinens propeller.

Danmark er det første land, hvor en rationel undersøgelse af vindkraftens muligheder er udført.

Fysikeren, opfinderen, højskolelæreren *Poul la Cour* fik allerede i 1891 en beskednen bevilling på finansloven til undersøgelser over vindkraftens anvendelse.

I 1897 fik han penge til at bygge en større forsøgsmølle. Møllebygningen blev tegnet af daværende ingeniør, senere arkitekt *P. V. Jensen Klint*. Forsøgsmøllen var hans første arkitektarbejde, som Grundtvigskirken blev det sidste.

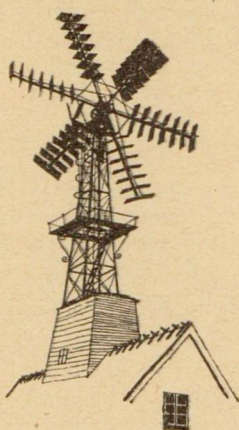
Poul la Cour anbragte sine vingemodeller i en kunstig frembragt luftstrøm og fandt en række af de love, der i dag er så betydningsfulde for bygningen af flyvemaskiner. Selv om forsøgene viste, at særligt formede krumme vinger udnyttede vinden bedst, tilrådede *P. la Cour* af praktiske grunde at blive stående ved en rigtig formet klapsejls mølle. I begyndelsen af århundredet dannedes „Dansk Vind Elektricitetsselskab“, og under dette selskabs ledelse oprettedes en hel ræk-

ke små værker, hvor vindmøllen var hovedkraften, medens en petroleumsmotor klarede de vindstille perioder.

Under første verdenskrig voksede interessen for vindkraften stærkt. Ikke alene blev der bygget mange vind elektricitetsværker, men mange landejendomme anskaffede en vindmølle til tærskning og formaling af korn. I årene 1915—18 blev 4000 nye mølleanlæg anmeldt til fabriktilsynet. I dag er der kun få tilbage.

Efter krigen mindskedes interessen atter, men det var dog blevet klart, at vindkraften virkelig kunne være af værdi i en kritisk situation. Statens redskabsudvalg besluttede derfor i 1921 i samarbejde med Forsøgsmøllen og Hedeselskabet at gennemarbejde problemet ved at undersøge de forskellige mølletypers arbejdssevne — ikke på modeller, men på de eksisterende anlæg. I årene 1921—24 blev adskillige vindelektricitetsværker undersøgt, idet man med selvregistrerende apparater samtidig målte vindstyrken og den producerede energi. Endnu dengang viste den firevingede klapsejler sig at være den mest driftssikre og tilfredsstillende i økonomisk henseende.

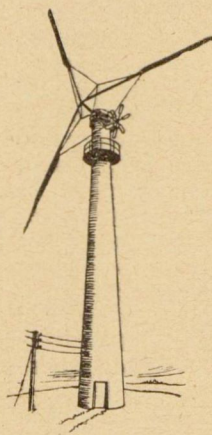
Under sidste verdenskrig fik interessen for vindkraften atter et voldsomt opsving. Mange mindre elværker anskaffede en vindmølle, og *F. L. Smidth & Co.* bragte 1940 en ny mølletype på markedet. Denne, *FLS-møllen*, har to eller tre strømlinieformede propelvinger. Stativet er som regel af jernbeton, og dynamoen er anbragt i møllehatten, så kraftoverføringen fra vinger til dynamo bliver så enkel som mulig. Denne mølle har med samme vindfangs diameter en betydelig større ydeevne end klapsejleren. Teoretisk skulle en klapsejls mølle med en vingefangs diameter på 18 meter kunne yde ca. 80.000 kilowattimer (kwh) årligt, men det er ved mindre værker vanskeligt i praksis at udnytte en blæsevejrperiode helt ud. Forsøgsmøllen i Askov har bestandig ligget på mellem 40.000 og 50.000 kwh årligt. Det bedste resultat med en mølle af denne type er nået på Samsø med

Den firevingede mølle.

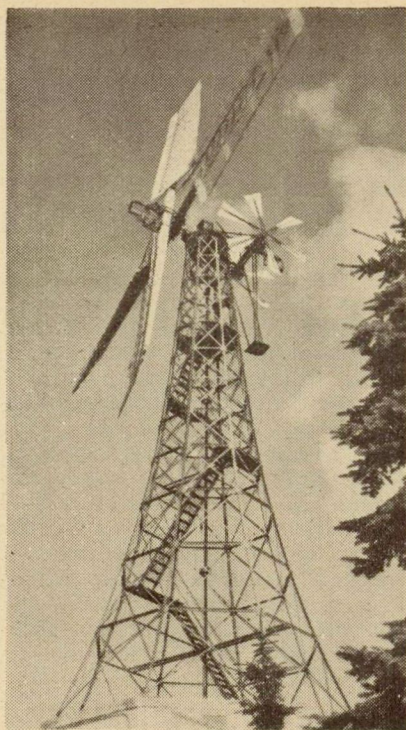

Amerikansk vindrose.

Moderne vindmølle.

Forsøgsmøllen i Askov i dag. Til højre som møllen var til branden i 1930.

69.000 kwh årligt. En FLS mølle med 17,5 m vingefang anbragt i Vestjylland har præsteret 93.000 kwh i et år. Den hidtil højeste ydelse ved et enkelt anlæg blev nået med en FLS mølle — med 24 m vingefang — ved Gedser, den producerede 135.000 kwh. Ydelsen afhænger jo af vindforholdene, og det er ikke overraskende, at de bedste resultater nås i Vestjylland og ved Gedser.

I 1941 hjalp vind-elværker til med energiforsyningen i Danmark og præsterede tilsammen 1,78 mill. kwh. I 1942 var værkernes antal steget til 85, og produktionen til 2,5 mill. kwh. Den højeste produktion nåedes i 1943 med 3,2 mill. kwh. Derefter gik det atter nedad, og nu er de fleste vindkraftanlæg igen nedlagte. Erfaringen har vist, at når kul og olie kan skaffes i fornøden mængde til rimelige priser, svinder interessen for vindkraften.

Vindkraften har hidtil været knyttet til de mindre jævnstrømsværker, men disse nedlægges efterhånden, og hele landet forsynes gennem store kraftværker, der producerer højspændt vekselstrøm. Det er lidt mere kompliceret at fremstille vekselstrøm med vindkraft end jævnstrøm, men det kan udmærket gøres. Værre er det, at den elektriske energi ikke kan opbevares, og varmekraftcentralerne må derfor have maskinkraft nok til at klare produktionen alene i de vindstille perioder. Der kan derfor ikke spares væsentligt ved anlæg og drift af varmekraftcentraler — selv om man vil supplere med vindkraft — udover brændselsudgif-

terne til de kilowattimer, vindmøllerne leverer. Regner man med, at en dampcentral producerer 1 kwh for hver $\frac{1}{2}$ kg kul, der bruges, må vindkraftanlægget for at være konkurrencedygtigt kunne præstere 1 kwh for prisen på $\frac{1}{2}$ kg kul. Og det er en fordring, der vanskeligt kan indfries med de kulpriser, vi er vant til.

Udgifterne ved vindkraften er vedligeholdelse, forrentning og afskrivning. Pasningen kan man se bort fra, da møllerne er selvregulerende.

Ved velbyggede anlæg skulle det være forsvarligt at sætte udgiften til 10 pct. af anskaffelsessummen. Adskillige anlæg, der blev bygget under krigen, kostede lige så mange kr., som de producerede kwh om året; altså i disse tilfælde 10 øre pr. kwh. Det kan gå i krigstider, men ikke til hverdag. Skulle det lykkes, som det kunne se ud til, at en hel rigtig mølle kan yde

4 kwh for hver krone, den har kostet, ville vinden være særdeles konkurrencedygtig med de nuværende brændselspriser.

Teknikere taler ofte om, hvor mange procent møllen udnytter af energien i den vindstråle, der rammer den; men denne nyttevirkning er egentlig ret ligegyldig. Afgørende er, hvor mange kilowattimer, møllen årligt kan yde for hver krone, den har kostet at bygge.

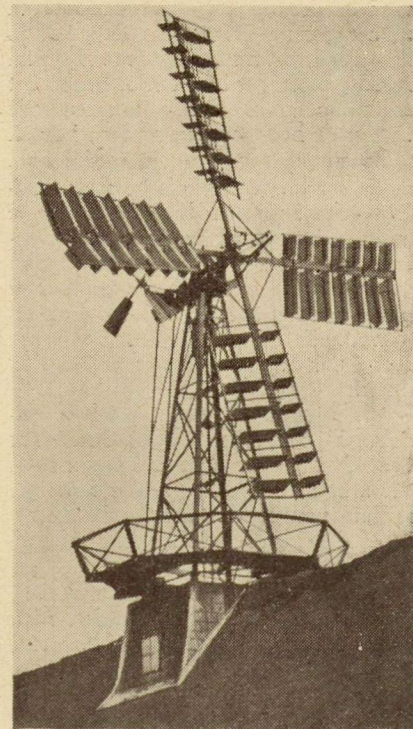
Man har et par steder i udlandet fantaseret om at bygge kæmpemøller til flere tusinde kwh. Det er næppe en god idé. Tænkte vi os at bygge en mølle, hvor alle dimensioner var 10 gange så store som sædvanlig, ville ydeevnen ganske vist blive $10 \times 10 = 100$ gange så stor, men materialeforbruget ville blive $10 \times 10 \times 10 = 1000$ gange så stort. Selv om prisen ikke stiger så stærkt som vægten, vil grænsen for den økonomisk bedste løsning hurtig nås.

Da kulpriserne stiger, er interessen for vindkraften stor — ikke mindst i udlandet. Et udvalg i England arbejder med forsøg og har et budget på

over en halv million kr. årlig til rådighed. Man arbejder med møller på 100 kwh, men har større anlæg under bygning og taler om at erstatte 10 pct. af Englands energiforbrug med vindkraft. I Holland, Frankrig, Tyskland, Spanien og flere lande arbejdes med omfattende forsøg, og UNESCO er meget interesseret af hensyn til teknisk underudviklede lande.

Der er få områder inden for tekniken, hvor man har tumlet med så dristige planer som på vindkraftens områder, men planerne har kun ringe interesse, spørgsmålet er: Hvad kan anlæggene faktisk yde, og hvad vil det koste?

Herhjemme har „Danske Elektricitetsværkers Forening“ nedsat et vindkraftsudvalg, der arbejder sammen med Sydøstjyllands Elektricitets Aktieselskab (SEAS). Her har man i flere år eksperimenteret med en lille forsøgsmodel ved Vester Egesborg, og en større på Bogø. Den drivende kraft i disse forsøg på at pumpe vindelektricitet ind på højspændingsnettene er afdelingsingeniør Juul, SEAS, der som ganske ung blev indviet i elektroteknikken hos Poul la Cour på forsøgsmøllen i Askov. Vindkraftudvalget bygger for tiden ved hjælp af en statsbevilling på 300.000 kr., en stor forsøgsmølle på 200 kwh ved Gedser. Når erfaringerne om et par år er indhøstede fra dette anlæg, vil det være muligt at svare på, om det er teknisk og økonomisk forsvarligt at rejse en skov af store vindkraftværker ud over landet. Men svaret vil ikke alene afhænge af møllernes tekniske fuldkommenhed, men af kulpris og rentefod.

Vindkraftværk på en gårds tag.

INDFØRSEL UDEN VALUTA-ATTEST

Et hullet hyttefad, en redningskrans fra en damper, seks amerikanske olie-tønder, tomme sildekasser fra Hamborg, en stor klump storknet parafin, kasser med et ubestemmeligt fedtstof, der lugter væmmeligt, en del luger og en teaktræs-dør med knust rude, uoverskuelige mængder drivtømmer, løs-

revne bøjer og et par joller, store dyn-ger afbarkede granstammer fra Norge — og over det hele de skrigende Vesterhavsmåger, der på stive vinger holder sig oppe mod vinden og betragter sceneriet omkring strandfogedgården i Øster Oksby.

Der er nemlig forstrandsauktion langs den jyske vestkyst i denne tid. I de sidste uger har strandfogederne fra Højer i syd til Blokhus i nord haft travlt med at bringe orden i det virvar af vraggods, som Nord-søen med de kraftige vin-ter- og forårsstorme som bydreng har afleveret på stranden. Resultaterne af denne Danmarks mest be-synderlige og lidet kendte import ligger nu omhyg-gelig ordnet og numme-reret på engen ved strand-fogedgården, og fiskere og handelsfolk fra de om-kringliggende byer og fi-skerlejer går rundt, be-skuer udbudet og vurde-rer chancerne for at gøre en god handel.

Forstrandsauktionerne bag den vestjyske klitræk-ke er et folkelivsbillede, der er værd at overvære. Flere hundrede mennesker er samlet på pladsen i Øster Oksby nogle få ki-lometer fra Blåvandshuk, og de mest interesserede følger trofast efter auktionarius, der forestår salget af det ilandrevne hitte-gods i Varde politikreds. Auktionarius har — tra-ditionen tro — indledet dagen med en solid for-middagsfrokost i strand-fogedgården, og han tager ufortrødent fat på at bort-sælge de ikke færre end

298 numre — en ikke helt ringe fysisk præstation, når man tager i betragt-ning, at han for at kunne høres over-alt på pladsen må råbe af sine lungers fulde kraft.

— Et parti fine svenske tomme-brædder. Hvad skal vi have for dem?

Tilskuerne kikker ned, vurderer de lange lægter, skotter til hinanden.

— Lad os nu komme i gang. Hvad byder I?

— Fem kroner. En ålefisker fra Jan-derup lægger for — dog uden større håb i stemmen.

— Otte kroner. Muremesteren fra Vejle, der har krydset Jylland for at købe billigt tømmer, følger efter.

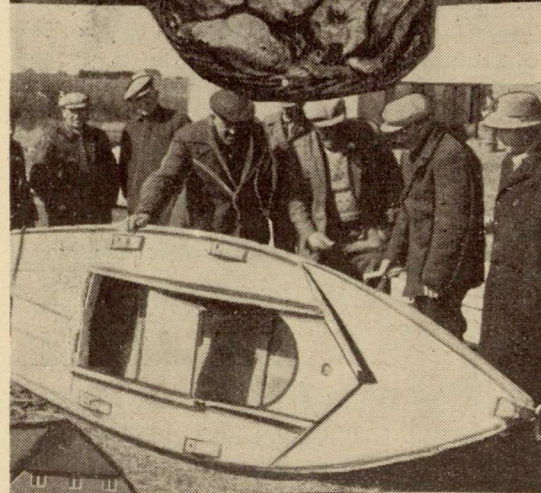
— Ti kroner.

— Tolv.

Og budene falder livligere for til slut at standse ved otte og tyve krø-ner, hvorefter auktionarius støder sin tykke stok ned i plankerne for at be-segle handelen. Muremesteren har fået hammerslag, prenter omhyggeligt sine initialer på brædderne og bliver noteret i sekretærens papirer. Solide kunder indrømmes kredit, men bræd-derne skal være fjernede inden tredive dage fra dato.

Og auktionen fortsætter formidda-gen igennem. Tre af de seks olietøn-der sælges for en tier, mens de øvrige, der er nøjagtig magen til, kommer helt op i fyrre kroner, for stokken falder. Ved forstrandsauktionerne er der in-tet, der hedder hverken faste eller vej-ledende priser. En hel og uskadt jolle, der kan gøre god fyldest ved fiskeri på Varde å, går for halvandet hun-drede kroner, skønt den er mindst tre hundrede værd, medens dens nabo, som har fået bunden slået ind, ikke kan drive det videre end fem og fyrre. Et bundt årer og en bådshage får „stokkeslag“ ved ti kroner, og en op-køber fra Varde spekulerer på, hvad der mon er i den tunge tromle, han lige har erhvervet sig for halvandet hundrede kroner. Det smager efter en eller anden slags olie — og hva': Det kan altid bruges til at smøre hestevogne med. En jernhandler og hans medhjæl-per sveder under vægten af et par store jernbøjer, der har markeret sejlretnin-gen i tvangsruterne gennem de mine-fyldte, nordtyske farvande. Bøjerne skal hjem og hugges op, og man skal være sært uheldig, hvis man ikke får sine tres kroner hjem igen ved videre-salget.

Men det er tømmeret, der udgør ho-vedbestanddelen af numrene ved de vestjyske strandingsauktioner i dag. Træ er dyrt, og for en mand, som har det rigtige greb på sav og hammer, er der her alle chancer for at købe gode og billige materialer. Svenske, norske og finske dampere, der sejler trælast,

Hvad indholdet af tønderne øverst egentlig er, ved ingen, og klumperne lugter af-skyeligt. Men køberen mener dog, at han nok skal få dem brugt. I midten en jolle med splintret bund. Den gik for 45 kroner — og den kan sagtens repareres. Nederst ses auktionspladsen i Øster Oksby med de store dynge af vraggods og af tømmer.

har ofte store dele af lasten på dækket, og det sker, at en stabel granlægger ryger udenbords, når damperen tager en overhaling i søen. Svenske både, der sejler „props“ til de engelske minegange, leverer også deres rigelige bidrag til auktionen, og de korte, tykke granstammer er stærkt efterspurgt, bl. a. til hegnspæle. At det ikke er småportioner, man arbejder med af „props“, fremgår bedst af, at man på eet år i Ringkøbing politikreds solgte femten tusinde „props“, alle drevet ind fra havet.

Forstrandsauktionerne ved Vestkysten har deres historiske oprindelse helt tilbage i den tid, hvor samvittighedsløse vestjyder lokkede seilskibene ind på revlerne med svingende lygter, som søfolkene antog, var andre skibes lanterner. Strandretten var da på private lodsejeres hænder, hvorimod den nu — bortset fra et enkelt stykke i Ringkøbing distriktet — ejes af staten, som ansætter strandfogederne til at holde opsyn med havstokken. Strandfogeden gør sine regelmæssige inspektionsture langs havet, og han sørger for ilandbjergningen og bortkørslen af godset, han finder. Der føres kontrol med vraggods og drivtømmer, men dog ikke mere end man ser gennem fingre med, at der forsvinder et enkelt brædt fra stranden i ny og næ. Under sidste verdenskrig antog tyverierne fra stranden dog så store dimensioner, at den yderste påpasselighed var påkrævet fra strandfogedens side. Tyvene veg ikke tilbage for at anvende lastvogne på tögterne i havstokken, og der betaltes store priser for de varer, de på denne måde fik fingre i.

Men selv om der stadig til tider kan opnås ganske hæderlige priser for varer af mere sjælden oprindelse, er forstrandsauktionernes guldalderperiode forbi. Det var under anden verdenskrig, der virkelig blev jongleret med store summer blandt handelsfolkene, som dengang kom fra hele landet. Blandt jyske strandfogeder og toldere taler man endnu om en auktion, hvor det store trækplaster var en balle rågummi, som ikke færre end tretten københavnske opkøbere med tilknytning til skotøjsbranchen var stærkt interesseret i. Tolv af opkøberne dannede blok mod den trettende, og budene steg og steg, indtil slaget faldt ved 5500 kr. Under normale forhold var gummiet 600 kr. værd. Hammerslaget den dag betegner en af de allerhøjeste priser, der nogensinde er opnået for en vare ved strandingsauktion i Vestjylland.

De penge, der indkommer ved auktionen, tilfalder den lokale politikasse, og en del af dem går tilbage til strandfogederne, som naturligvis skal have deres betaling for slid og slæb med de ofte meget uhåndterlige ting, havet be-

tænker deres distrikt med. Auktionarius får også en lille andel, men desuden har toldvæsenet sin repræsentant til stede, og varerne beskattes på stedet. For gavnatræets vedkommende udgør tolden f. eks. 7,5 pct. af værdien, og man beskatter i det hele taget de fleste varer — ikke mindst i de efterhånden sjældne tilfælde, hvor der driver spiritus i land.

I tidligere tid og ikke mindst under krigen skete det jævnligt, at strandfogeden en morgen fandt et svært egetræsanker med rustne jernbånd rullende i det lave vand inden for revlerne, og dermed kunne man regne med, at distriktet igen havde fået en spirituøs hilsen fra en damper, der fuldt lastet med sherry, rødvin og cognak blev torpederet under den første verdenskrig.

Damperen sank, og i månederne derefter drev der store mængder tønder i land. Men så hørte vinen op med at være almindelig på forstrandsauktionerne, og alle regnede med, at nu ville der ikke komme mere. I næsten tyve år skete der intet, men så en morgen var vintønderne der igen. Inskriptionerne på låg og sider passede, og man kunne regne ud, at damperens skrog nu var rustet så meget op, at tønderne fra de ubeskadigede lastrum nu begyndte at flyde ind til kysten. Tyve års lagring på havbunden havde ikke forringet vinen — tværtimod.

Da vinen blev udbudt til auktion i 1943 på Varde toldbod, erklærede en række københavnske vinkypere, at det var absolut fine varer, og priserne røg i vejret, da ankrene først var stukket an, og prøveglassene, som tolderne beredvilligt satte frem, var tømte. Inden vinen blev afhentet, skete der dog desværre det uheld, at et par rødvinsskroge sprang, og ved den lejlighed kunne Varde-tolderne tage fodbad i ægte fransk, vellagret rødvin. Intet under, at man ærgrede sig over, at de ædle varer løb lige i kloaken.

Også en så dagligdags ting nu om stunder som øl kunne auktionen i Øster Oksby under krigen overraske med. Et anker skotsk øl drev i land, og det solgtes til en kendt københavnsk restaurant, hvor kunderne hviskende blev informeret om, at her var øl fra „old England“. Prisen var skyhøj for et ganske lille glas, og øllet var stærkt beskadiget af havvandet. Men disse omstændigheder gjorde ingen skår i glæden hos de drikkende, for her var jo tale om en virkelig patriotisk handling.

Rundt om i mange vestjyske hjem finder man ting af tydelig udenlandsk oprindelse bærende spor af, at transporten i ordets mest bogstavelige forstand er sket søværts. En landmand sikrede sig således et næsten komplet møblement af kurvemøbler, der i tiden efter de store hollandske oversvømmelser for nogle år siden, drev ind på kysten. Der var stole, borde og en sofa,

og „transporten“ havde næppe været mere end en god måned. Møblerne var i så fin stand, at de efter at være blevet rensat og lakeret straks kunne tages i brug og den dag i dag gør glimrende fyldest for familien.

Hver eneste storm over Nordsøen giver øget arbejde til de vestjyske strandfogeder. En kutter taber sine olietromler, der stod på agterdækket, en damper mister masten og får et par luger knust — før eller senere ender det meste af vraggodset inde på stranden. Og når efterårsstormene er overstået, bortsælges alle disse mærkværdige rariteter for igen at blive taget i anvendelse til nyttige formål.

★ ★ ★

Kvindelist

De kvindelige medlemmer af Dråby Brugsforening på Mols har, efter hvad *Politiken* oplyser, opnået valgret til brugsforeningens bestyrelse ved anvendelse af en snild „krigslist“.

De sidste to år har der på generalforsamlingen været stillet forslag om at give kvinderne valgret til bestyrelsen, men begge gange blev forslaget til vedtægtsændringen nedstemt af mændene, der ville have lov til at gå alene til generalforsamling og bestyrelsesmøder. Imidlertid fandt formandens kone ud af, at hvis hun foreslog de af FDB udarbejdede mønstervedtægter at gælde også for Dråby brugsforening, ville mændene næppe stemme imod — og det viste sig at være rigtigt. Halvdelen af mændene undlod simpelthen at stemme — men til gengæld var der heller ingen, der stemte imod.

Den lille krigslist bevirkede, at Dråby-konerne nu har fuld valgret til alle tillidshverv indenfor brugsforeningen.

★ ★ ★

Brugsforeningerne kunne tage 4-600 nye lærlinge

Det folketingsudvalg, der behandler forslagene til den nye lærlingelov, har fra FDB modtaget en opfordring til at ophæve lærlingebegrænsningen. FDB henleder opmærksomheden på, at fri lærlingetilgang bl. a. ville medføre, at brugsforeningerne kunne aftage mellem 400 og 600 nye lærlinge.

GUMMISTØVLER I BRUGSEN

SLØRET SKAL LØFTES

for indkøbets hemmeligheder

Forbløffende er de opdagelser, en husmoder kan gøre ved at tage på indkøb med lup, vægt og regnestok — opdagelser, der hver for sig betyder en sparet udgift. Kun sørgeligt, at man skal være en ren Sherlock Holmes for at gennemskue indkøbets tusinde små hemmeligheder.

På detektivfærden opdager hun for eksempel, at et stænk af det samme barbervand koster meget mere i en lille flaske end i en stor. En minutiøs undersøgelse afslører, at der er 220 pct. mere i den store flaske end i den lille, men den er kun 75 pct. dyrere.

Da hun skal vælge mellem at købe kanel i dåse, brev eller løs vægt, konstaterer hun med vægten, at kanelet i dåsen koster 2,25 øre pr. gram, i brevet 1,5 øre, men i løs vægt 1/2 øre pr. gram.

Et bestemt mærke sulfosæbe koster kun 60 pct. mere for en helliterflaske end for en halv. Og med en madkulør forholder det sig sådan, at den koster 76 øre pr. 100 gram i en lille flaske, men kun 40 øre i den store.

En grim overraskelse bliver en pake vat. 100 gram står der på den. Vattet tages ud og vejes: 65 gram. Er det svindel? Nej, gennem luppen opdages tre små bogstaver på pakken: B. f. n. Kodens betydning er: Brutto for netto, d. v. s. vægten gælder pakke + indhold.

Andre spændende ting kommer for dagen på denne tur: Samme mærke dåsesuppe koster i tre butikker 1,75, 1,88 og 2,00 kr. Samme mærke fløde 43, 45 og 48 øre. Træt af anstrengelserne opgiver husmoderen endelig regnearbejdet, da hun i en tobaksforretning stilles overfor fire pakker tobak med henholdsvis 40, 41, 45 og 50 gram. Hun køber den billigste — uden at tænke over, at den måske var den dyreste. At købe rigtigt ind er sandelig et hårdt forlangende.

Hvad gør man ved det?

Eksemplerne er draget frem på et møde i Forbrugerrådet den 12. marts som et fingerpeg om de opgaver, man vil arbejde med i det fællesudvalg for forbrugere og butikshandel, som nylig er blevet dannet på Forbrugerrådets initiativ. Ikke mindst det sidstnævnte eksempel med tobakken understreger behovet for nedskæring af det urimeligt store antal emballagestørrelser, der både fordyrer varerne og hindrer for-

brugerne i at sammenligne priser. Fra brugsforeningernes side, repræsenteret i udvalget af direktør Metzloff, FDB, fremhævedes på mødet i Forbrugerrådet blandt andet betydningen af at komme væk fra de mange skæve mål, der kun forvirrer forbrugernes begreber. Et hovedpunkt i udvalgets program er derfor

☆ *standardisering af alle pakningsstørrelser*, og herom er allerede rettet en henvendelse til industrien. Et andet enigt ønske fra butikshandel og forbrugere er

☆ *angivelse af nettovægt* på fabribspakninger, tuber, dåser, breve o. s. v. Alt for ofte vildføres forbrugerne på dette felt.

Tjen penge gennem rigtige indkøb

Udadtil mod forbrugerne har fællesudvalgets arbejde allerede nu bundfældet sig i udsendelsen af femten indkøbsråd til husmødre. Rådene vil fremover blive offentliggjort i videst mulig udstrækning, bl. a. gennem oplysende annoncer og aftrykt på emballager.

Selv om mange af rådene før har lydt i *Samvirkes* spalter, og selv om de ikke kan følges i detaljer af alle husmødre, er det penge værd at få dem samlet, og de gengives derfor her:

1. *Vej pris mod kvalitet* — lav pris garanterer ikke billig vare — høj pris garanterer ikke høj kvalitet.

2. *Undersøg prisen* — den er ofte forskellig for samme vare.

3. *Undersøg nettovægten* — det er prisen i forhold til nettovægten, det kommer an på.

4. *Køb kontant* — det bliver det billigste, og De kan da frit vælge mellem butikkerne.

5. *Køb i store portioner* — småpakninger er uøkonomiske.

6. *Vær klar over, hvad De vil købe.*

7. *Saml indkøbene sammen.*

8. *Gå på indkøb tidligt på dagen og vælg ugens første dage, hvis De kan.*

9. *Aflever bestillingsseddel i forvejen.*

10. *Tag indkøbstasken med* — indpakningspapir koster penge.

11. *Tag om muligt selv varerne med hjem* — udbringning koster penge.

12. *Lad Dem ikke blænde af emballagen* — det er indholdet, De skal bruge, og overflødig emballage er dyr.

13. *Læs annoncerne* — men med omtanke.

14. *Grib chancen* — mange varer har sæsonbestemte priser.

15. *Vær kritisk* — men ikke kværlant!

Ved at følge disse råd er forbrugerne selv med til at gøre varefordelingen billigere. Kritiske husmødre

Forårets og sommerens store mode for damer bliver utvivlsomt de nye Pe-Pli-kjoler, som kan vaskes, uden at plisseringen går ud. Den unge dame til højre er iført en sådan evighedsplisseret bomuldskjole, og man må indrømme, at den klæder hende nydeligt.

Pe-Pli-kjolerne fås i Magasin Anva i København og i FDB magasinerne landet over til priser omkring hundrede kroner.

øger konkurrencen, og konkurrencen sikrer på sin side, at de opnåede omkostningsbesparelser fuldt og helt kommer forbrugerne til gode. For råd nr. 4, 5 og 11 havde Forbrugerrådet ønsket en øjeblikkelig kontant fordel for husmødrene i form af rabat for kontant betaling, store køb og afhentning af varerne, men hertil har købmandsorganisationerne stillet sig negativt.

Forbrugernes sikkerhedsventil er simpelthen den kendsgerning, at handelens organisationer og forbrugerne for første gang er trådt i snæver kontakt med det formål at sænke priserne. For FDBs og brugsforeningernes vedkommende må det nye udvalg først og fremmest ses som en udbygning af det samarbejde, der i forvejen findes med Forbrugerrådet i forskellige spørgsmål både vedrørende udvalgsvarer og kolonialvarer.

HUSMODERDAGS-TOURNEER TIL EFTERÅRET

De husmoderdage, som FDBs oplysningsafdeling i den forløbne sæson har arrangeret rundt om i landet, er alle blevet store succes'er og har påkaldt sig megen interesse fra husmødrenes side. Arrangementerne vil derfor blive fortsat i den kommende sæson, og oplysningsafdelingen vil søge at arrangere hele tårneer med husmoderdage indenfor kredsene.

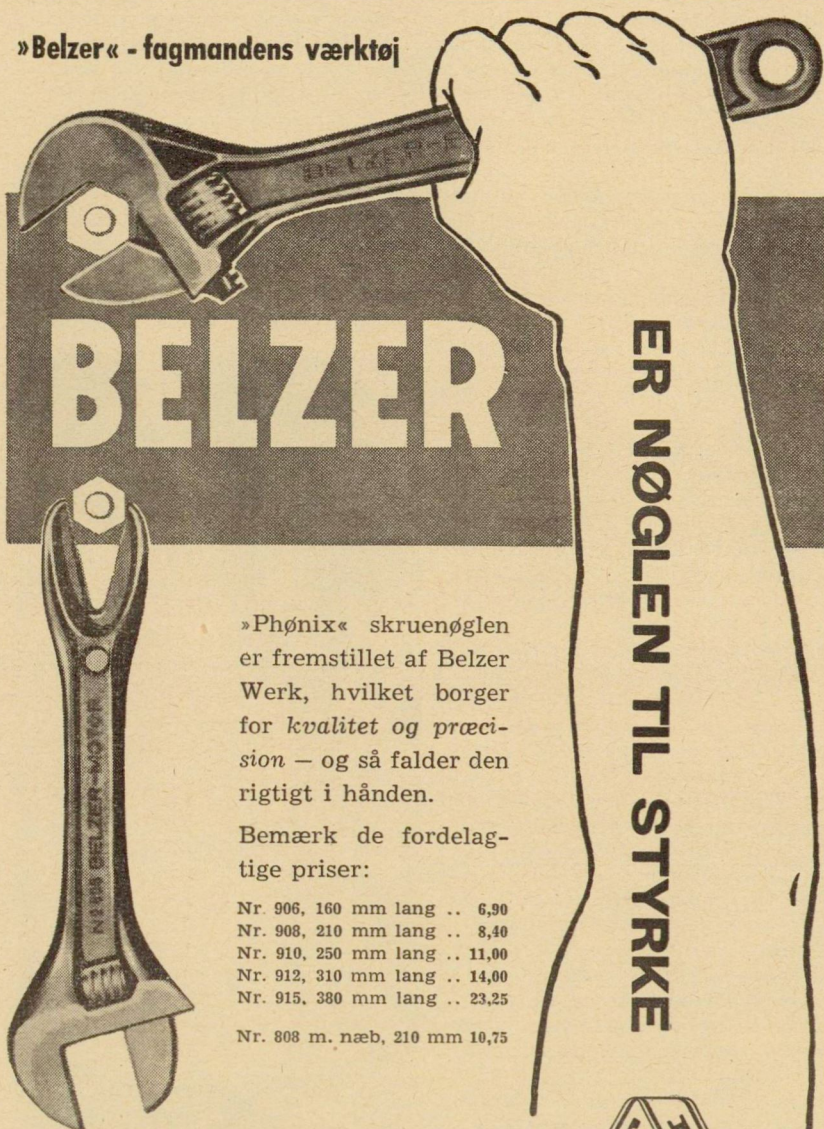
FDBs oplysningsråd har netop holdt møde med en lang række planer om kommende arbejde på dagsordenen. Man har bl. a. vedtaget at arbejde med en idé, som går ud på at illustrere hver enkelt brugsforenings drift, så at medlemmerne på en generalforsamling

gennem store plakater kan få et klart billede af, hvorledes det står til med foreningens arbejde og resultater.

Film-tjenesten vil blive udvidet således, at man også vil kunne vise film om sommeren, uden at tilskuere absolut skal lukkes inde i en varm sal. Film-lærredet bliver indrettet i et mørkt telt med åbning ud mod tilskuere, som kan sidde f. eks. i forsamlingshushaven og se film.

I løbet af kort tid udsendes en ny pjecce „Kend dit sogn og dets Andelsforeninger“. Det er bl. a. meningen, at pjecen skal anvendes på aftenskoler, hvor den i så vid udstrækning som muligt skal kombineres med film og besøg på andelsforetagenderne. Endelig påtænker oplysningsafdelingen at arrangere medhjælperdage for brugsforeningsmedhjælperne landet over. Stævnerne skal holdes ved de lokale FDB-afdelinger.

»Belzer« - fagmandens værktøj

»Phønix« skruenøglen er fremstillet af Belzer Werk, hvilket borger for kvalitet og præcision — og så falder den rigtigt i hånden.

Bemærk de fordelagtige priser:

Nr. 906, 160 mm lang ..	6,90
Nr. 908, 210 mm lang ..	8,40
Nr. 910, 250 mm lang ..	11,00
Nr. 912, 310 mm lang ..	14,00
Nr. 915, 380 mm lang ..	23,25

Nr. 808 m. næb, 210 mm 10,75

DET BETALER SIG AT KØBE I BRUGSEN

Når uheldet er ude

Da kredsrevisor S. Mørk fra FDBs Kolding-distrikt forleden i sin bil overhalede en lastbil på landevejen ved Lejrskov udenfor Kolding, væltede en halv snes fodertrug til kyllinger ned fra lastbilen og knuste ruderne i Mørks vogn. Et øjeblik efter faldt lastbilens store presenning ned over kredsrevisorens bil og indhyllede den så totalt, at føreren overhovedet intet kunne se.

Bilen zig-zag'ede hen ad vejen med ret stor fart og tørnede sluttelig mod et vejtræ, hvorved vognen blev stærkt medtaget. Den tililende lastbil-chauffør ventede at finde Mørk hårdt kvæstet, men Mørk var sluppet med overfladiske skrammer.

Hvad der gjorde uheldet yderligere ejendommeligt var, at lastbilen også var fra FDB.

KREDITSTOP OG MEDLEMSFRAFALD. Medlemmernes forståelse for den kontante betalings værdi fremgår klart af en oversigt i *Uddelerbladet* over reaktionen i de vestjydske brugsforeninger, som sidste år afskaffede kreditten: De to brugsforeninger i Varde mistede hver kun fire medlemmer ved overgangen til kontant pr. 1. oktober, og frafaldet blev langt mere end opvejet af en samtidig kraftig tilgang af nye medlemmer. Blandt land-brugsforeningerne modtog Janderup kun to udmeldelser, da kontantsalg blev indført, mens Stausø Brugsforening slet intet medlemsfrafald oplevede.

GUMMISTØVLER I BRUGSEN

DRIVKRÆFTERNE BAG ARBEJDSGLÆDEN

TO murere blev på byggepladsen spurgt, hvad deres arbejde var. Jeg lægger mursten, svarede den ene. Jeg bygger et hus, svarede den anden.

Mellem de to var der en afgrund i deres forhold til det samme arbejde. For den første var arbejdet en trædemølle uden anden mening end at opretholde livet. For den anden havde arbejdet et perspektiv, et indhold ud over den øjeblikkelige beskæftigelse.

Men i dag er der en stærk fare for, at mennesker af den første slags er ved at komme i flertal. Hvorfor? Fordi den enkeltes arbejdsområde indsnævres mere og mere, hvorved arbejdets egentlige mål og idé forsvinder af syne, samtidig med at rationalisering, mekanisering og automatisering gør den daglige gerning til en mere og mere upersonlig affære.

Med andre ord: Arbejdsglæden fortabes, og dermed skrider en af de vigtigste grundvolden under et sundt samfund.

UDVIKLINGEN lader sig ikke standse. En af tidens fornemste opgaver må derfor blive ud fra de nye vilkår at genskabe den arbejdsglæde, uden hvilken mennesket afstumpes og risikerer at forkrøble sjæleligt. Det gælder f. eks. om at forstå mekaniseringens enorme muligheder for at befri menneskene for alt trivielt arbejde. Indsnævres ens arbejdsfelt, vil man også kunne affinde sig med det, hvis man indser *hvorfor*. Netop i evnen til at øjne *perspektivet* i videste forstand gemmes uanedede lykke-ressourcer for det arbejdende menneske. Inden for andelsbevægelsen

findes et sådant perspektiv, således at selv det, en lagerarbejder laver, har en dyberegående mening.

HVAD betyder andelstanken for den, der som arbejder, funktionær eller chef henter sit daglige udkomme inden for andelsbevægelsens virksomheder? Er den kun en tom frase, der tages frem og støves af ved festlige lejligheder på de blomstersmykkede talerstole? Eller er den en drivkraft, som giver ethvert nok så monotont arbejde en dybere mening og forøger arbejdsglæden?

Alt det står og falder med, om man forlanger noget mere af arbejdet end blot gode arbejdsvilkår og en rimelig løn, om man har behov for at se et *mål* for arbejdet.

Nogle, ja mange, føler slet ikke et sådant behov. Årsagen hertil behøver på ingen måde at være åndelig underudvikling, men kan udmærket forenes med både kultur og intelligens. Der er eksempler på folk, som foretrækker ensformigt, mekanisk arbejde, fordi de herved samtidig får tid til at tænke på andre ting, og fordi de i så fald kan lukke helt af ved fyraften. Et problemfyldt arbejde igangsætter derimod ofte tanker, som kan forfølge en langt ud over arbejdstidens ophør.

DET skal ikke skjules, at også brugsforeningsbevægelsen blandt sit personale tæller adskillige af denne første gruppe — uden behov for at føle et perspektiv i arbejdet. En brugsforeningsekspedient erklærede f. eks. i anledning af denne artikel lige ud til os, at det var ham aldeles ligegyldigt, hvilket

princip hans firma blev drevet efter. At hans „firma“ i dette tilfælde var et forbrugerforetagende og ikke en virksomhed, der tilsigtede størst muligt overskud til ejeren, spillede ingensomhelst rolle for ham.

Men samtidig slog han fast, at han naturligvis af al evne gik ind for at tjene det foretagende, som havde ansat ham, og det stiller problemet på spidsen: Er brugsforeningsbevægelsen ikke bedst tjent med *dygtige* medarbejdere ganske uanset deres private indstilling til andelstanken? I „gamle“ dage var der brug for idealister, for dengang skulle der kæmpes, men i dag, hvor bevægelsen har vokset sig stor og stærk, bliver den enkelte menige medarbejders idealisme overflødig — uden betydning i det daglige arbejde.

ER der da ikke noget at kæmpe for mere? Jo, forbrugerne udnyttes stadig af prisaftaler, truste og karteller, og der er kæmpeopgaver nok for andelsbevægelsen at tumle med, men hvad har den anonyme kontormand eller fabriksarbejder i andelsvirksomheden dermed at bestille?

Gennem de spredte udtalelser, som foreligger fra andelspersonalets egen side, går som en rød tråd, at den kilde til arbejdsglæde, som andelstanken rummer, er tørret ud i de senere år. De ældre blandt medarbejderne henviser til den tid, da virksomhederne endnu var små og stod i pionerstilling, mens de udkæmpede en daglig kamp mod anslag fra privathandelen — en kamp, som var *spændende* at følge og selv at deltage i.

Nu er virksomhederne blevet så store, at „den lille mand“ har tabt arbejdets egentlige formål af syne. Hans arbejde har mistet en uvurderlig åndelig stimulan. Han hører nok om andelstanken i møder og foredrag, men har som det lille hjul i maskineriet ingen fornemmelse af, hvordan ideen praktiseres ude i det levende liv gennem virksomhedens samlede politik.

Ja, der findes endog medarbejdere inden for brugsforeningsbevægelsen, der end ikke har forståelse for selv de mest elementære kendetegn for den virksomhed, de deltager i gennem deres arbejde.

Da den førnævnte ekspedient, som er ansat i en af hovedstadens store brugsforeningsbutikker, blev spurgt, om han følte, at han fik udløsning for trangen til at udrette noget værdifuldt gennem sit arbejde, forstod han simpelt hen ikke spørgsmålet. Jamen, om han da ikke følte, arbejdet havde et perspektiv ud over detaljerne, og i så fald, om han kunne udtrykke, hvilket mål han var med til at nå gennem sin særlige indsats? Nej, ikke en gnost af forståelse tændtes i hans øjne. Kunne arbejdet have anden mening end — arbejdet?

NETOP inden for andels- og forbrugerbevægelsen eksisterer der fantastiske muligheder for at løfte arbejdet op i et højere plan. Selv om man kun er „menig“ medarbejder og har et snævert afgrænset virkefelt, er der alligevel inspiration at hente i bevidstheden om, at ens virksomhed bygger på grundprincipper om demokrati og økonomisk retfærdighed.

Herom vidner en anden samtale, som ligeledes blev ført til brug for disse linier med en tilfældigt udvalgt menig funktionær i brugsforeningsbevægelsen. En glædelig oplevelse, for her talte man med et *levende* menneske. For ham havde det været en løftestang at arbejde i et foretagende af ideal karakter.

Interessant var også hans udtalelse om andelstankens muligheder for at antænde de unges sind. Ungdommen

af i dag ønsker noget at tro på, sagde han, og netop vor bevægelses ideer om et retfærdigt produktionssystem og økonomisk samarbejde tværs over landegrænserne har den indre glød, der skal til for at få tag i de unge, hvis blot de gøres opmærksomme på vore tanker på den rigtige måde.

MEST umiddelbart træder andelstankens betydning for arbejdsglæden frem hos de folk,

der besætter kooperationens ledende stillinger. Sådan set har de det lettest, fordi de befinder sig på forposterne og gennem deres praktiske arbejde i marken møder de problemer, der understreger andelstankens mål og mening. At andelstanken er en uundværlig bestanddel af deres arbejdsglæde, fremgår bl. a. deraf, at mange har afslået tilbud om langt højere lønnede poster i det private erhvervsliv. Men

chefernes nøglestillinger forpligter dem samtidig til at delagtiggøre deres underordnede i arbejdets perspektiver.

HVAD er nu læsernes mening om drivkræfterne bag arbejdsglæden? Hvis nogle af de her anførte synspunkter har givet dem lyst til selv at opsummere deres personlige erfaringer på dette livsvigtige felt, ville vi blive glade for at modtage deres be-

svarelse til den prisopgave om arbejdsglæde, som *Samvirke* udskriver i dette nummer. Måske vil netop Deres indlæg kunne åbne øjnene på mange andre mennesker, for hvem det samme arbejde nu synes uden mening ...

Om prisopgavens nærmere betingelser henviser vi til oplysningerne andetsteds på siden. Forhåbentlig får De lyst til at være med.

FDBs prøvekokken tages i brug

Gennemprøvning af nye husholdningsredskaber, demonstrationer af nye varer, kontrol med opskrifter på FDBs mærkevarer-emballager o. s. v. — alt dette vil fremtidig være samlet „under een hat“, nemlig i FDBs prøvekokken, som for nylig er taget i brug.

Køkkenet er indrettet i FDBs hovedsæde i Njalsgade i København og er naturligvis udstyret med alle arter tekniske hjælpemidler, idet køkkenet i øvrigt er sammensat af de praktiske Esto-elementer.

I forbindelse med køkkenet er der indrettet en lille film- og foredrags-sal med plads til fem og halvfjerds personer, som fra pladserne i salen kan følge med i, hvad der sker på køkkenbordene.

Som leder af prøvekokkenets daglige arbejde er udnævnt husholdningslærerinde, frk. *Hanne Flensborg Thomsen*.

* * *

Jubilæumslegatet

Den årlige uddeling af midler af FDBs jubilæumslegat, oprettet i anledning af halvtreds års jubilæet i 1946, er for nylig foretaget af legatets bestyrelse, som efter gennemgang af de indkomne ansøgninger har ydet støtte til følgende:

Til rejse i Schweiz: kredsrevisor *Johan Korch*, Fruens Bøge, uddeler *E. Hill Mortensen*, Kalundborg, uddeler *Henry Mortensen*, Rutskeby, uddeler *Karl Chr. Jensen*, Rakkeby, ekspedient *Viggo Chr. Lassen*, Høm, ekspedient *Jørgen Roland*, Skuldelev, ekspedient *Niels Jørgen Johansen*, Brovst, samt fru *Marie Sørensen*, Esbjerg. Til rejser i England: lærer *J. Haugaard*, Andelsskolen, Middelfart, højskolelærer *P. Brøndsted*, Asmildkloster, fru *Nora Bremerstent*, Helsingør, og fru *Maria Astor Kristensen*, Århus. Til rejser i Skandinavien: uddeler *A. Berntsen*,

overlade, papirarbejder *Edv. Dahlgaard*, Silkeborg, kontorist *O. Kasper-sen*, FDB, Ålborg, og husmand *Mads Strandhult*, Trunderup.

* * *

Staldforbedringslånet for Bornholm

Den isolerings- og ventileringsplan, der i februar tilrettelægges af det bornholmske landbrugs byggeudvalg, Andelsslagteriet i Rønne og FDBs datterselskab *Linum*, er blevet modtaget med overvældende interesse af landbruget

på øen. Der har indtil midten af marts meldt sig over hundrede deltagere, og arbejdet med at planlægge bygningsforbedringerne beskæftiger konsulent *H. E. Rasmussen* fra morgen til aften i denne tid.

Den strenge vinter har fremkaldt en stærk forståelse af, at det er nødvendigt at få isoleret og ventileret de dårlige stalde, og overalt, hvor konsulenten kommer, gives udtryk for glæde over byggeudvalgets og andelsvirksomhedernes initiativ.

Landøkonomisk Selskabs kontor, St. Torvegade 56, Rønne, modtager stadig tilmeldinger og tilsender oplysninger om planen til landmændene på Bornholm.

Hvordan står det til med arbejdsglæden?

En prisopgave for Samvirkes læsere

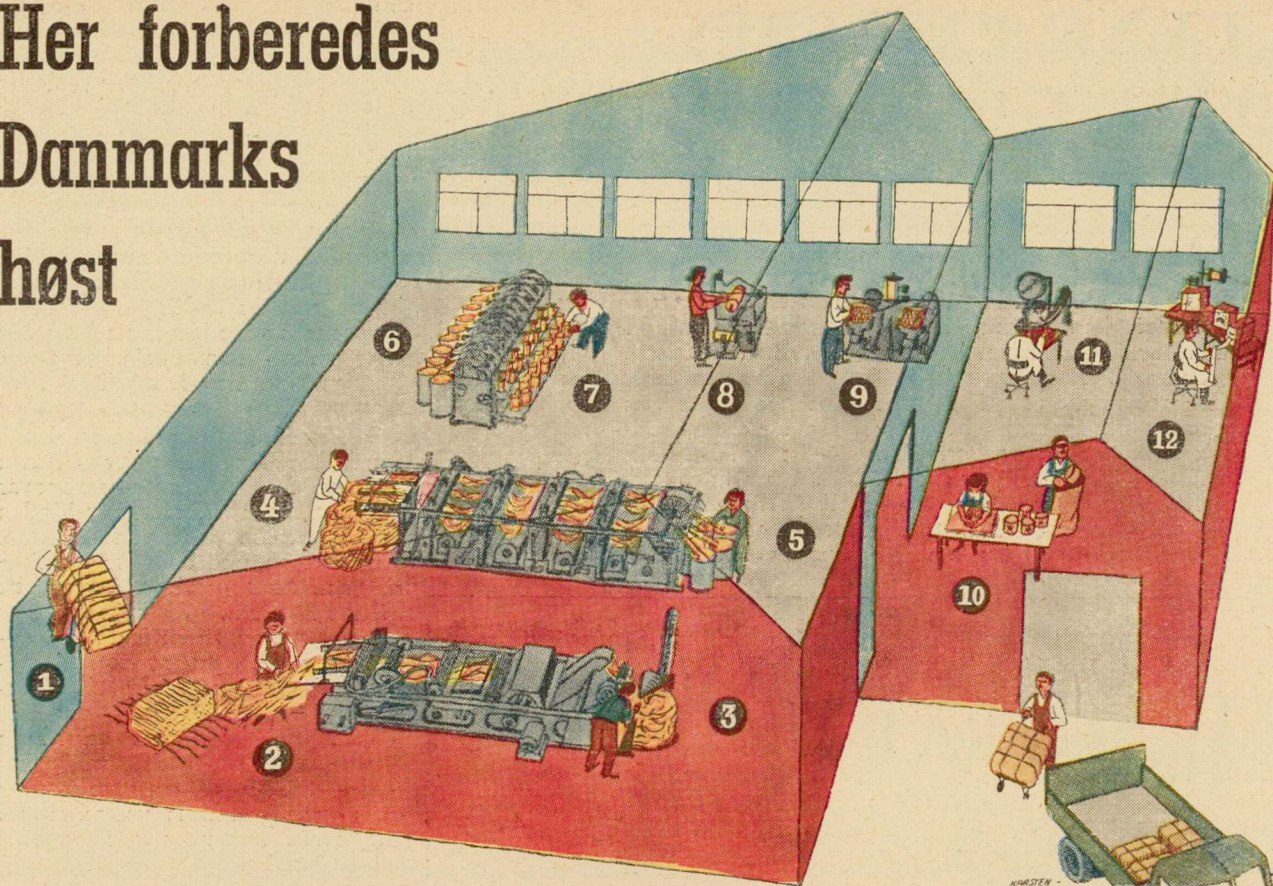
Både landmænd og arbejdere, kontorfolk og selvstændige næringsdrivende, har gennem de senere år oplevet, at deres daglige arbejde har fået et nyt skema i overensstemmelse med rationaliseringens og mekaniseringens krav. Men hvordan gik det med at få arbejdsglæden passet ind i det ændrede skema? Vist ikke altid lige smertefrit. I talrige tilfælde tømtes arbejdsglæden for sit oprindelige, grundfæstede indhold, og forsøget på at famle sig frem til nye værdier mislykkedes ofte. Uden ægte arbejdsglæde kan imidlertid hverken samfundet eller den enkelte udvikle sig.

Som en af vejene ud af dette højaktuelle dilemma uddybes andetsteds i bladet betydningen af en bedre fornemmelse af samarbejdets perspektiv og den enkeltes forståelse af sin plads i helheden, hvor begrænset denne plads end kan synes. Men for yderligere at forfølge

det vigtige problem udskriver *Samvirke* samtidig en prisopgave for sine læsere. Det drejer sig om at finde et svar på spørgsmålet: *Hvori består glæden ved mit arbejde?* Og der udloves en belønning på 200 kr. for den bedste besvarelse på dette spørgsmål. De indkomne besvarelser vil blive bedømt efter deres indholds værdi uden hensyn til sprog og stil. Det afgørende er, *hvad* De har på hjerte — besvarelsens form betyder intet. Dommerkomité er bladets redaktion, der forbeholder sig ret til at offentliggøre den belønnede besvarelse og desuden mod sædvanligt honorar at offentliggøre alle andre egnede besvarelser, eventuelt i tilpasset skikkelse. Manuskripterne må ikke overstige 500 ord og skal være os i hænde senest den 15. maj. De sendes mærket *arbejdsglæde* til *Samvirkes* redaktion, Njalsgade 15, København S. Besvarelserne underskrives med et mærke, der skal findes uden på en lukket navnekuvert. Denne åbnes kun i tilfælde af præmiering eller offentliggørelse i bladet. *Samvirke* kan ikke returnere besvarelser.

Her forberedes Danmarks høst

43 pct. af alt høstbindegarn, der anvendes af danske landmænd, fremstilles af brugsforeningernes rebfabrik i Viby uden for Århus. Høstbindegarnet *Kornmod* er en meget stor vare i brugsforeningerne på landet, og illustrationerne her viser, hvorledes garnet bliver til.

Råmaterialet er østafrikansk sisalhamp, der ankommer i store baller (1). Ballen køres frem til heglemaskinen (2), hvor tæverne redes ud fra hinanden og får samme retning. Når sisalen har været igennem maskinen, er den blevet til et nogenlunde sammenhængende bredt bånd, som rulles op i store løse „tromler“ (3), inden det fortsætter over i strækkemaskinen (4), af hvilken Viby-fabrikkerne har en hel række. Efter heglingen løber sisalen ned i store kander (5), og nu er garnet færdigt til spindingen, som sker ved 6 og 7. På den ene side suges garnet op, og på den anden er det viklet om store trisser, hvad man også kan se på fotografiet til venstre, som samtidig giver et indtryk af, hvor stort fabriksanlægget i virkeligheden er.

Ved 8 og 9 sker opnøglingen og krydsviklingen, som er af stor betydning for garnets anvendelighed i selvbinderen, og efter at garnet er styrkeprøvet og målt for jævnhed ved 11 og 12, bliver det pakket — ved 10 — og sendt ud til brugsforeningerne.

TÆNK PÅ DERES FIRE GODE LEMMER

Af professor, dr. polit.

Niels Lindberg, Landbobøjskolen.

For et par år siden kom der regelmæssigt en gang om ugen næsten et helt år igennem et menneske på et trehjulet køretøj til en bestemt opgang i den indre by i København. Den pågældende var ikke ung og ikke helt let, men med megen energi trak han sig og kørestolen fremad i trafikken med energiske armbevægelser. Han stilede mod en opgang i den ejendom, hvor de vanføre har kontor, og vel ankommet slæbte han sig ved to stokkes hjælp hen til elevatoren og kørte op

for at høre, om det lyste med at få en lejlighed.

Denne medborger havde logi hos en bekendt mod at passe den pågældende, der var langt op i årene. Men efter et fald var invaliditeten blevet værre, og dermed var forudsætningerne for at blive boende bristet.

Svaret, som kontoret gav, var altid det samme: Vi kan ikke hjælpe, og myndighederne kan — trods god vilje — heller ikke!

Så gik turen videre rundt i byen. Trapperne blev slidt hos mange værter — og det var kun sjældent, at der var elevator til at lette opstigningen.

En imponerende viljestyrke og armkraft blev lagt i dette kapløb med unge boligsøgende ægteskabskandidater, der var raske til bens til at støve omkring efter mere eller mindre usikre muligheder for en fremtidig lejlighed. Oftest var det lygtemænd, der blev jaget — eller andre var kommet først. Da det endelig lykkedes vor ven med den trehjulede cykle, var det nærliggende at tænke, at havde man kunnet hjælpe straks efter den ulykke, der ramte ham, kunne en stor åndelig og legemlig kraftindsats være blevet sat ind på et eller andet hjemmearbejde til glæde for den lammede selv og til gavn for samfundet.

I samme periode fik kontoret breve fra en invalideret husmoder på landet — breve, der kunne røre stene. Det var køkkenet, der gav kvaler. Efterhånden som alderen forværede invaliditeten, blev kampen med de helt upraktiske køkkenforhold for hårde. Nogle skabe sad for lavt, andre for højt. Når mor sad i kørestolen, kunne hun ikke komme tæt nok til vasken eller til gryderne, for der var ikke plads til benene.

Kunne der ikke skaffes hjælp? Man forsøgte, men det mislykkedes. Og dog drejede det sig ikke om store summer til at ombygge hendes køkken, så hun endnu mange år kunne være husmoder for sin familie.

Snart vil mulighederne for at hjælpe et tilfælde som det første være bedre. Staten har nu opfordret kommuner og boligselskaber til at bygge boliger for gangbesværede, og nogle af dem har fulgt opfordringen. Her kan boligstøtteloven hjælpe. Dog ikke med alting, f. eks. ikke med telefon — værdifuld for den gangbesværede, hvis hjælp skal påkaldes. Og heller ikke med en lille vaskemaskine til dem, der ikke selv kan gå i vaskekælder.

Det andet tilfælde er der stadig ingen mulighed for at afhjælpe. Staten er en forsigtig herre — skal også være det. Den kan ikke give penge til, at et privat menneske kan få ombygget sit køkken, hvor stærkt invalideret man så end er.

Blot disse to små tilfælde viser, at der endnu er brug for hjælp fra menneske til menneske. Sociallovgivningen spænder et godt net ud, der kan opfange dem, der er ved at gå til bunds i overvældende vanskeligheder, hvad enten disse skyldes sygdom, invaliditet eller andre årsager. Men maskerne i dette net er endnu mange steder ikke fine nok. Det er i erkendelse heraf, at danske borgere fra alle erhverv og landsdele med finansminister Kampmann i spidsen har stiftet Vanførefonden, der nu starter sin landsomfattende indsamling. Tænk på Deres fire gode lemmer, der tjener Dem godt — og betænk så Vanførefonden bagfter. Gironummeret er 381.

De er sikker med TAMPAX!

★) Et smalt, silkeglat skyderør, der udelukker berøring af selve tamponen og letter indføringen

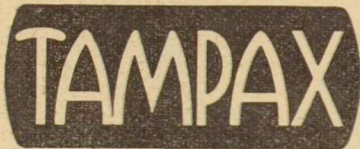
— sikker på at være Deres charmerende selv alle månedens dage, fordi Tampax giver fuld bevægelsesfrihed.

— sikker på, at ingen konturer eller odeur vil røbe Dem i menstruationsdagene, fordi Tampax bæres indvendig.

— sikker på effektiv sanitær beskyttelse, fordi Tampax er meget stærkt absorberende naturbomuld.

— sikker på rigtig hygiejne, fordi Tampax anbringes ved hjælp af en ★) applicator.

Bed om en prøvepakke med 5 stk. regular i neutral kuvert mod indsendelse af kr. 1,30 i frimærker.

Handy pakning med 10 stk. og udførlig brugsanvisning

Regular no. 1 med normal sugsevne kr. 2,90

Super no. 2 med større sugsevne kr. 3,40

TAMPAX SCANDINAVIA A/S - Vesterbrogade 6 D - København V

Den kunstige vintersøvn

Kulden har altid været en af menneskets værste fjender. Den franske militærkirurg, dr. Laborit har imidlertid gjort kulden til sin *forbundsfælle* i kampen mod mange slags sygdomme og ved kirurgiske indgreb.

Menneskets legemstemperatur er som bekendt konstant; dette naturens princip bringer kirurgerne nu i anvendelse på følgende måde:

Kort før operationen skal finde sted, får patienten en evipan-indspøjtning som indledning til den egentlige narkose. Herved hensættes han i søvntilstand, og der åbnes så for en af vernerne, i hvilken det egentlige bedøvelsesmiddel langsomt indføres dråbevis.

På dette stadium er patienten parat til selve afkølingsprocessen; på mave, pande og lemmer og særlig omkring operationssted lægges små, isfyldte balloner, hvad der har til følge, at hjerteslaget bliver langsomere, og åndedrættet nedsættes. Legemstemperaturen synker til omkring 33 grader — og så kan kirurgen sætte ind.

Efter mindre operationer bliver isen fjernet kort efter indgrebet, men afkølingsprocessen må dog ikke afbrydes for pludseligt — det vil sige, patienten må langsomt og gradvis varmes op til den naturlige legemstemperatur. Derfor må han endnu i nogle timer (eller hvis det drejer sig om større indgreb måske et par dage) opholde sig i sengen afklædt og kun med et lagen over sig.

Patienten er med andre ord hensat i en tilstand, der fuldkommen ligner dyrenes vintersøvn; såfremt denne strækker sig over et par dage, må man naturligvis også give kunstig, flydende næring gennem en gummislange.

Den mest iøjnefaldende fordel ved den nye operationsmetode er først og fremmest den tydelige formindskelse af

den operative blødning som følge af det kunstigt nedsatte blodtryk. Kirurgens arbejde bliver lettet og blodtransfusionerne færre.

Den kunstige vintersøvn's anvendelsesmuligheder er ikke alene indskrænket til det kirurgiske område. Den kan også med stor effekt anvendes over for patienter med stivkrampe, krampe hos barselkvinder, bughindebetændelse, hjernerystelse og så videre.

Fra Schweiz meddeles det, at en læge ved navn *Lacomme* har taget vintersøvnen i brug ved behandling af for tidligt fødte børn. Ja, et schweizisk tidsskrift beretter endogså om tilfælde, hvor man først har sænket moderens legemstemperatur, derpå foretaget kejsersnittet, og således bragt den nyfødte til verden i en tilstand af vintersøvn.

Dr. Laborit, som blev nævnt i begyndelsen af denne artikel, tror på muligheden af at sænke legemstemperaturen endnu længere — jo længere ned man kan komme, jo bedre operationsbetingelser!

Vanskeligheden består imidlertid deri, at hjertet ophører at slå ved en legemstemperatur på 25 grader; cellevævet behøver ilt og vil på grund af manglende blodtilførsel gå til grunde.

Problemet ligger i, at man tilstrækkelig hurtigt kan gennemløbe den kritiske zone mellem 30 og 6 grader — og gennemføre operationen tilstrækkelig hurtigt. Hvis dette på en eller anden måde lykkes, vil der stå uanede muligheder åbne for kirurgerne: De vil under de bedst mulige forhold kunne foretage indgreb i et fuldkomment stilleliggende hjerte.

Kgl. dansk patent af 25. okt. 1904

DECROTTE'S

hals- og brystsaft

et fremragende husmiddel, rigt på styrkende A-vitaminer — yndet af børn og voksne, uundværligt for rygere og talere.

DECROTTE'S

hals- og brysttablet

er velsmagende og lindrende og kan fås overalt.

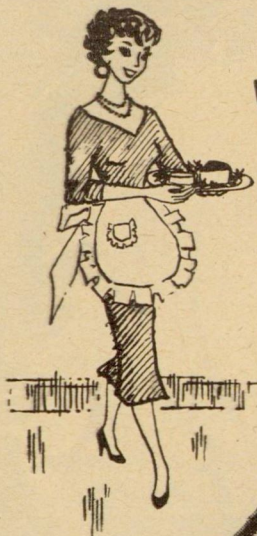
★

Fabrikken DECROTTE'S
København F.
Tlf. Central 2613

Værtinden er sikker på succes....

når hun har Danablu på frokostbordet. Den dejlige St. Clemens Danablu med den fine konsistens og den lifflige, aromatiske smag er prikken over i'et. Og alle kan lide St. Clemens.

Forlang den i Brugsen

En sund og billig ret

VITANA ØLLEBRØD

Er tilsat øl og straks klar til brug!

Kog VITANA ØLLEBRØD op med vand — og De har straks en dejlig »hjemmelavet« øllebrød. 6 store portioner for 1 kr. Og De kan let lave en enkelt portion ad gangen, for VITANA ØLLEBRØD er tilsat øl.

NORDHAVETS DØDSFÆLDER

I regelrette ruter føres isen ud fra polarhavet. Under dens drift i Nordatlanten er isbjergene rene dødsfælder, hvorfor der er oprettet en international sikringstjeneste, hvis opgave er at advare sejladsen mod den fare, isen rummer.

Når skibene til Grønland i forårs-månederne passerer Kap Farvel, ser de i dette tidsrum aldrig Grønlands storm-suste sydspids. De holder kursen stik vest, over 100 sømil fra land, for isen ligger som et bredt bælte og tvincer skibene udefter. Skibene modtager ismeldinger fra land eller har kontakt med modgående skibe, for isdriften skifter fra time til time. Ra-

darens vidunderskærm registrerer det mindste isstykke, endda fugleflokke, der letter — fintmærkende, som ekkolodet, der aftegner fiskestimene. Det er ikke længere som i sejlskibenes tid. Da gik man på nedsat kraft og affyrede bøsseskud, hvis ekkolyd så fortalte, om der var isfjeld i nærheden.

Bestemt af de store havstrømme foretager polarhavets ismasser regelmæssigt

Havstrømmene, der løsriver ismasser, går i retning fra Beringstrædet, over nordpolsområdet mod vor verdensdel. „Hovedafløbet“ er strædet mellem Grønland og Spitsbergen, og iskolossernes rute går derpå mod sydvest, indtil de møder deres skæbne, Golfstrømmen, ved New Foundland.

de samme bevægelser ad de samme ruter. Fra Bering-strædet driver den mest tykke pakis i polbassinet over Nordpolen og føres i et bredt bælte ned mellem Spitsbergen og Østgrønland. Strømmen her er hovedafløbet for de nordpolare ismasser, og disse er 4—5 år om den lange drift til Kap Farvel, som er Grønlands sydspids.

Rejse på en isflage

Her ud for hændte det, at grønlandske fangstmænd i 1884 på drivende isflager fandt rester af nogle klædningsstykker og et telt, stammende fra polar-skibet „Jeannette“s forlis i 1881 ved de nybiriske øer omtrent nord for Asiens østligste punkt. Disse ting havde drevet i ishavet i 3 år og ført bevis for, at der går en stadig strøm over polarhavet fra Nordasien og øst om Grønland. Det var bl. a. på disse erfaringer, Fridtjof Nansen byggede, da han 1893—96 med „Fram“ foretog sin berømte drift over polarhavet.

Teoretisk kan man altså lade sig drive på en isflage fra Bering-strædet til Grønlands sydspids — om man da kan udholde et 4—5 årigt ophold i dette kolde helvede. Men det er forøvrigt, hvad russiske videnskabsmænd i øjeblikket foretager sig, en videnskabelig drift på en kæmpemæssig isflage, konstant under observation og modtagende forsyninger fra flyvemaskiner.

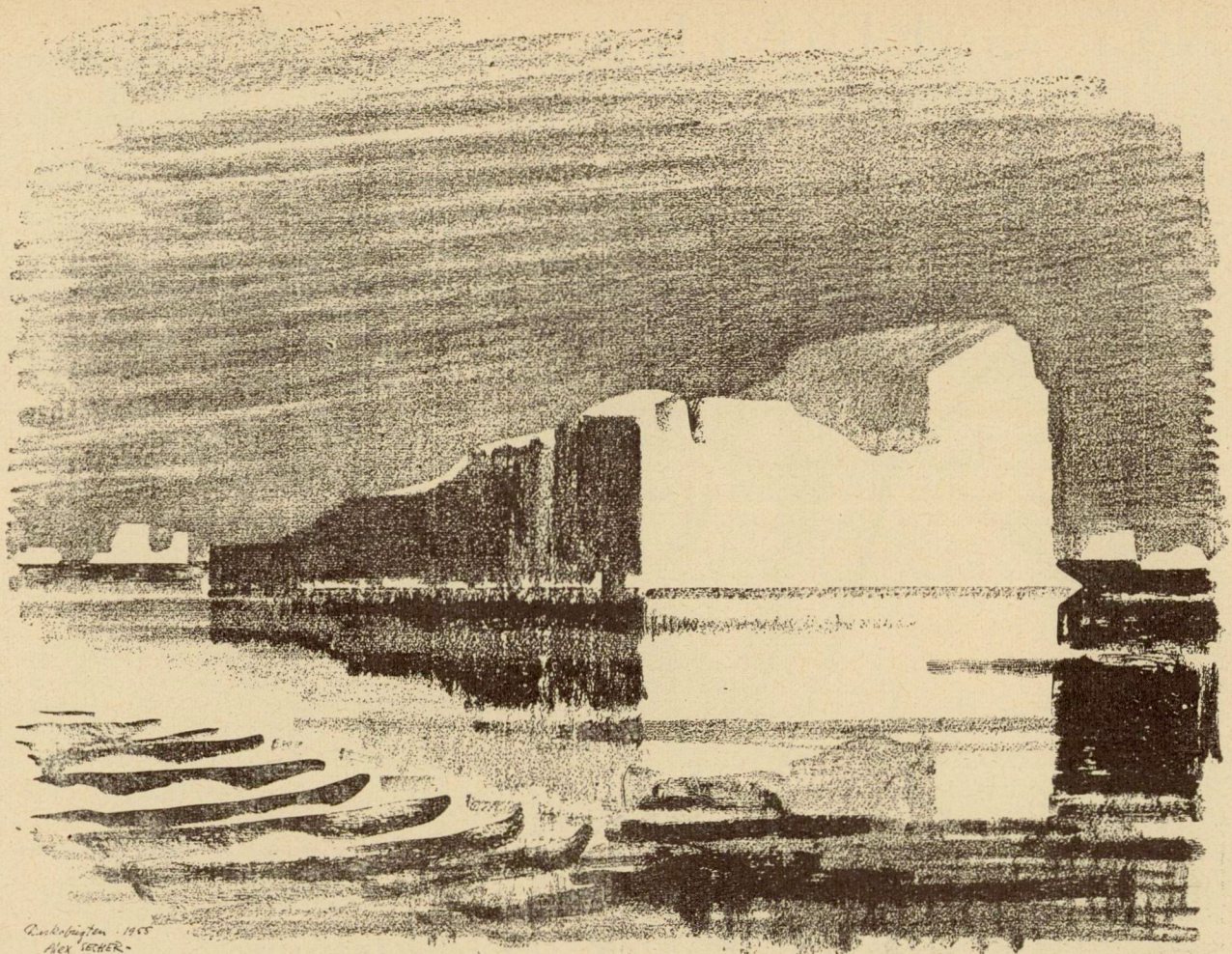
Naturen sætter en grænse

Kendt er teorien om, at indlandsisen ville få verdenshavene til at stige 6 meter, om den smeltede — ja endog 35 meter, hvis Sydpolens fastlandsis fik samme lune. Et billede på, hvilke uhyre mængder, det drejer sig om. Men isdannelsen i havet går ikke for sig i de uendelige. I en vis tid af året breder isen sig, for atter at aftage til en bestemt grænse. Og videre føres en vis ismængde — altid følgende de samme strømretninger — sydpå for at tilintetgøres i varmere vand. Det er disse storismasser, som af polarstrømmen føres langs Østgrønland rundt om Kap Farvel, for derefter at drive et stykke op i Davis-strædet til i nærheden af Godthåb, men aldrig nordligere end Sukkertoppen. De sydgrønlandske byer bliver i denne periode næsten ikke til at besejle, og kun få og særligt byggede skibe kan forcere isbarrieren.

Isfjeldene er dødsfælder

Den salte havs er ikke ene om at genere den nordatlantiske skibsfart. Det skete engang — som tusind gange før og senere — at et jættestort isstykke brækkede sig løs fra en gletche tunge og gled ud i det store kredsløb. Glinsende hvid og blå og med bizarre former sejlede det frigjorte isfjeld med nordatlantens strømme sydpå. Det var et blandt mange andre, og det beund-

Et isfjeld i havet ud for Grønland. Tegning af Alex Secher.

des og forbandedes måske på vejen af søfolk på de farlige ruter. Videre drev det, stort som en katedral, og en april-aften i 1912 mødte det en kæmpeliner med tændte lys og glade mennesker ombord. Med dette møde var det store skibs skæbne beseglet. *Titanic* ramte isfjeldet, og 1500 mennesker fulgte skibet i havets dyb — på skibets første og sidste rejse.

Efter katastrofen indledte USA en ispatrøille, og siden da har jagten på de hvide dødsfælder været obligatorisk. Den internationale sikringstjeneste forestås af amerikanske vagtskibe og støttes økonomisk af forskellige lande, deriblandt også Danmark. Vor andel i udgifterne er efterhånden steget til 50.000 kr. årligt. For dette bidrag modtager skibene på de nordatlantiske ruter underretning om hvert isfjelds position, drift og størrelse, og de får besked om eventuelt at ændre kursen, hvis vagtskibene finder det tilrådeligt. Isfjeldenes bevægelser er udelukkende præget af strømmene, så de kan derfor drive stik imod vinden. Når som helst kan isfjeldet kæntré — kælve og brække midt over — og dele det sig, forandrer isstykkerne ligevægtsstilling, og havet

omkring isfoden kommer i voldsom bevægelse, indtil de brudte stykker har fundet deres nye tyngdepunkt. Det ses tydeligt, om et isfjeld før har kælvet, for vandlinjen ligger da som en mørkfarvet stribe tværs over fjeldet.

Årgamle isbjerge

Grønlandssejladsen dækkes ikke af den amerikanske ismeldetjeneste. Denne er udelukkende koncentreret i det tåge- og isfyldte farvand ved Newfoundland-banker, hvor den hyppige tågedannelse skyldes mødet mellem den varme Golfstrøm og den kolde Labradorstrøm. Farvandet her er ikke særlig dybt, og ofte strander isfjeldene på et undersøisk plateau, ventende på deres tilintetgørelse efter den lange drift. Ligesom den polare pakis kan også isfjeldene blive årgamle. Alderen bestemmes af drift og hastighed samt af, hvor lang tid isfjeldene har ligget fastfrosset i havisen.

Det første møde med en isskosse — ikke større end et stuegulv — kan være betagende nok ud fra den betragtning, at man ved, at de ni tiendedele befinder sig under vandet. Men tænk så, når man møder isfjelde på indtil

100 meter i højden og et flademål af 70.000 kvadratmeter, hele landområder, formede af havstrømme og bragende storme.

Naturens fabrikation af disse dødsfælder leder tanken hen på jordens tilblivelse. Under et øredøvende inferno kælder bræerne og rejser en flodbølge i fjordene. Isen knækker af ved bræranden og føres af strømmene gennem isfjeldområdet — øst og vest for Grønland — avles de formidable kolosser af indlandsisens hvidgrønne ryg, og blandt de talrige bræer er Jakobshavns en af verdens mest producerende. Med en bevægelse af 38 meter i døgnet glider den vældige ismasse — ved tryk af sin egen vægt — ud i bræen, i portioner på ialt 20 millioner tons dagligt. I et ufatteligt virvar af skønne farver og former hober de sig op eller glider ud i Disko-bugt, underordner sig havstrømmene og driver så ned mod Newfoundland-banker for at tilintetgøres i det varmere vand.

Og her holdes der mandtal over dem, for stadig har man erfaring for, hvad det betyder for et skib at berøre et isfjeld.

NYE GARDINER

kvikker op i stuen

Blomstret vistragardin. Sol-, lys- og vaskeægte. Brd. 80 cm i tre forskellige farver.

5,00

Kulørt, blomstret vollegardin. 100 pct. bomuld. Sol-, lys- og vaskeægte. Brd. 80 cm i tre forskellige farver.

2,60

Ensfarvet dekorationsstof, svær kvalitet. Brd. 120 cm i fire forskellige farver.

14,25

Creame curtain nets gardin. 100 pct. bomuld. Brd. 130 cm.

9,40

Mønstret vistragardin. Sol-, lys- og vaskeægte. Brd. 120 cm i fire forskellige farver.

6,40

- det betaler sig at købe i BRUGSEN

Teaterhistorie i Skive

Andels-Teatrets danske uropførelse af Ostrovskijs russiske drama *Skoven* i begyndelsen af marts i Skive blev mødt af et væld af begejstrede anmeldelser. Selv *Jyllands-Posten*, der principielt ikke lader sig begejstre af ting med tilknytning til brugsforeningsbevægelsen, har overgivet sig, og bladets teateranmelder, dr. phil. *Jens Kruuse*, skriver bl. a.:

„Det er svært, næsten umenneskeligt svært at spille dette drama, som i grunden introducerer noget nyt og formentlig også kunne kræve en ny spillestil herhjemme. Opgaverne løses ofte forbavsende stærkt af selskabet. Her er jo roller, rigtige roller at bides med. For disses præstationers skyld alene er det nok værd at rejse langt efter Andels-Teatret.

Forestillingen har i idealets perspektiv mangler — men ved den dristige idé og den både solide og i visse punkter dybt fængslende udførelse, ja, ved tingenes folkelige art, har den sin store ret. Den sejrer — og man håber, at der hermed er vist nye veje for vore rejsende teaterselskaber. — Teaterhistorie i Skive, ja, men også god underholdning.

★ ★ ★

Tandpastatuben klemmes hårdt

Ved at lade mænd i hvide kitler optræde i annoncerne har tandpastareklamen præsteret det helt enestående i retning af at vildlede folk på tværs af alle videnskabelige kendsgerninger. Det fremgår klart af de højst interessante faser i den amerikanske stor-kapitals kamp for at få forbrugerne til at købe mest muligt tandpasta, omtalt i det svenske brugsforeningsblad *Vi*.

At et massesalg af tandpasta oprindeligt kunne skabes, skyldtes ikke nogen undergørende evne hos varen selv, men først og fremmest tre kæmpefirmaers succes på salget af *sæbe*. Her ved havde de nemlig tjent så meget, samtidig med at de var blevet specialister i at bearbejde et stort forbrugerpublikum, at det var en smal sag for dem at bane vej for en ny vare som tandpasta. Hvordan bar de sig ad?

★ **Første omgang.** (Før 1930). *Reklamen* kørte på almindelige løfter om cremens helbredskraft overfor tand-sygdomme. *Videnskaben* var tavs.

★ **Anden omgang.** (Omkring 1930). *Reklamen* udbasunerede nu tandpastaens trolddomsevne til at gøre tænderne hvide („Tre gange hvidere på tre dage“, „Bort med den gule hinde“

o. s. v.). *Videnskaben* kunne stadig ikke støtte reklamen.

★ **Tredie omgang.** (Slutningen af 1940'erne). *Reklamen* fortalte om en ny tandpasta, som indeholdt ammoniakssalte, der hævdedes at mindske skadevirkningerne af visse bakterier i mundhulen. *Videnskabens* forskningsresultater gav kun meget spinkelt grundlag for påstandene. Det amerikanske tandlægeforbund var forlængst holdt op med at „godkende“ alle tandpastamærker, eftersom der ikke kunne siges andet om dem, end at de *muligvis* medvirker til at rense tænderne.

★ **Fjerde omgang.** (1951 og fremefter). *Reklamen* lånte et kærkomment slagord fra kemien: Klorofyl, som tilsat tandpastaen „fjerner al dårlig ånde“. *Videnskaben* havde konstateret, at klorofyl kan mindske sår lugten, efter at læger forsøgsomt havde brugt stoffet ved behandling af bl. a. brandsår og hudsygdomme. Resultaterne blev uden videre taget til indtægt af tandpastafabrikkerne, der tilsatte præparaterne en forsvindende mængde klorofyl — uden hensyn til, at de videnskabelige eksperimenter var udført med 90 pct.s klorofyl-koncentrationer.

★ **Femte omgang.** (Sidste påfund). *Reklamen* udtrompeterer triumferende et nyt middel mod huller i tænderne: Tandpasta tilsat grundstoffet fluor. *Videnskabens* forsøgsresultater om, at fluorholdigt drikkevand kan nedsætte forekomst af rådne tænder hos børn med 60 pct., var fjeren, der var blevet til fem høns.

Hvad bliver det næste?

* * *

25 ÅR I ÅLBORG. Den 21. marts var det 25 år siden, FDB oprettede sit påklædningsmagasin på Bispensgade i Ålborg. På hovedstrøget i den store jyske by præsenterer dette store magasin brugsforeningsbevægelsens ansigt på en smuk måde og er netop nu i jubilæumsåret inde i store ombygningsplaner, der yderligere vil styrke magasinets anseelse i den nordjyske hovedstad. I de sidste år har forretningsfører *Kaj Kruse* haft betroet ledelsen af den store virksomhed.

1300 HUSMØDRE deltog i de tre husmoderdage, som oplysningsudvalget for FDBs 26. kreds (Sønderjylland) i begyndelsen af marts havde arrangeret i Sønderborg, Tønder og Agerskov. Alle tre steder talte lærer *Hj. Thøgersen*, Andelsskolen, og frk. *Fons Knudsen* gjorde rede for en del af FDBs produkter, hvorefter der var filmforevisning og til slut smagsdemonstrationer af minutsupper fra Svendborg Konserverfabrik, desserter og Bag-Selv-kager og en kaffetår med Cirkelkaffe.

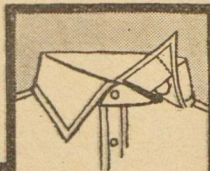
MÆND MED SKJORTESANS VÆLGER

Stafet

Stafet er en elegant og velsiddende poplinskjorte i 100 pct. ægyptisk bomuld. Skjorten er sanforiseret og indanthrenfarvet og har permanent halvstift indlæg i flippen.

Stafetskjorten er kvalitetsdeklareret og fås i farverne grå, blå, beige og hvid. Størrelse 36-44.

23⁸⁵

Flippen har trekantede stivere, der dækker hele hjørnet og holder flippen på plads

Stafet

ET KVALITETSPRODUKT FRA

FOR
SENT!

KOLLISIONEN med det svære vejstræ havde bibragt vognens kølerform som en sammenklemt harmonika. Bilens gulv og dens nærmeste omgivelser flød med glasskår, metal og overrevne ledninger, og alle køretøjets døre var sprunget op ved sammenstødet.

Der sad to unge mennesker i vognen — to unge først i tyverne, en ung pige og en ung mand.

De var begge døde.

SOLEN var ved at mave sig op over horisonten, da Ole kørte ud efter Kirsten. Det var søndag morgen. Han havde lejet bilen for hele dagen, så de kunne komme ud og nyde det gode vejr. Et stykke fra hendes forældres villa standsede han, og et øjeblik senere bankede han dæmpet på køkkendøren.

— God morgen, skat! Hun smilte til ham og gengældte hans kys. De havde været forlovet et halvt års tid og kunne stadig nyde hvert nyt møde. Hendes strålende øjne smeltede sammen med hans i et langt kærtegn, og ingen af dem behøvede at sige noget.

Senere gav hun sig til at pakke frokostkurven færdig, mens han sad på en taburet og fulgte hende med øjnene.

— Du får ingen øl i dag! Hun lo drillende. Ikke når du skal køre. Jeg lægger fire sodavand i kurven, tror du ikke, det er nok?

— Jo, sagde han. Og selv om vi

havde taget øl med, ville jeg ikke have drukket dem, når du var i vognen. Du er for meget værd.

— Er jeg? sagde hun med småbitte, skælmske øjne.

Hun gik hen og bøjede sit ansigt ned imod ham. Han greb hende i skulderen og kyssede hende. Hun strøg ham over håret.

— Far og mor sover endnu, sagde hun. Men jeg skulle hilse dig mange gange. De ønskede os god tur. Far gav mig femten kroner, som vi måtte bruge. Her, tag du dem, du er bedre til at passe på.

Hun rakte ham penge, som han lagde i sin tegnebog. Han var stolt over, at hun gav ham dem. Det var en indrømmelse til *manden* i ham.

Da hun var færdig, listede de ud af huset, og snart sad de ved siden af hinanden på vej gennem byen.

HAN kørte langsomt inde i gaderne, for skønt det var tidligt, var talrige mennesker på vej ud af byen. Da de var kommet bort fra de sidste forstæder, satte han farten lidt op.

— Har du nu husket at tage bade-tøjet med? spurgte han, da de så den første stribe hav.

— Ja, smilte hun.

Han nikkede tilfreds.

— Om et par timer finder vi en fin strandbred, hvor der ikke er overrendt. Så kan vi gå i vandet og spise bagefter. Den går godt, vognen, synes du ikke?

— Jo, sagde hun, det gør den. Og det er vores første biltur sammen. Når du engang bliver værkfører på fabrikken, kan vi måske få en bil selv. Bare en lille en.

Han så glad ud og gav speederen endnu et tryk nedad.

— Hvordan synes du egentlig jeg kører? Ikke så helt dårligt af en begynder, vel?

Hun rystede på hovedet og gav ham et let kys på kinden.

— Jeg bliver snart værkfører, lovede han. Jeg må tjene nogle penge i en fart, så vi kan gifte os. Så køber vi en vogn som denne her.

— Det må være dejligt at være gift, sagde hun drømmende og lukkede øjnene. Når du ikke er på arbejde, kan vi være sammen hele tiden, og om søndagen kan vi tage ud som i dag. Det er en dejlig tur. Kan du mærke, solen er begyndt at varme? Det må være vidunderligt at være gift.

— Ikke helt dårligt af en begynder — vel?

HAN nikkede og satte farten op til fem og halvfjers. Alt det, Kirsten sagde, satte ham i vældig godt humør. Det var så sandt og lod så smukt, når hun sagde det. Han ville ønske, hun ville sige noget mere om at blive gift.

Nu kørte de firs. Han kunne lide at køre vogn, at føle de mange hestekræfter lystre sig. Blot et lille tryk med foden, og farten steg. Han havde ikke noget imod, at Kirsten så, han var en dygtig chauffør.

Han forøgede hastigheden til fem og firs. Vejen var ypperlig, og det var en berusende fornemmelse at overhale det ene køretøj efter det andet.

— Vi skal også have børnene med i vognen, sagde han, da de havde siddet lidt i tavshed. Så kan du sidde på bagsædet med pigen, og drengen skal være her ved siden af sin far ...

Kirsten rødmede og åbnede øjnene. Lidt efter mærkede han et let tryk af hendes hånd på sin arm.

— Synes du, vi skal køre så hurtigt, Ole? sagde hun stille.

— Er du bange? Han lo.

— Næh ...

— Vel er du så! Han forstod ikke, hvad der gik af ham.

DU er smadderbange for at køre med mig! Du kan lige så godt indrømme, at du synes, jeg er en elendig chauffør, for det mener du jo.

Hun betragtede ham usikkert.

— Nej, Ole, sagde hun bønligt — jeg synes bare, det er ...

— Ah, hold borte! Tror du ikke, jeg kan styre sådan en pjalt vogn?

Hun så forundret på ham og forsøgte at holde tårerne tilbage. Det var første gang, de skændtes. Hun rystede fortumlet på hovedet.

— Jamen, Ole ...

Han gav speederen en tak mere. De for uden om den ene vogn efter den anden, og han havde bøjet sig forover og stirrede stift fremad uden at ænse hende.

Ikke så hurtigt — ah, ikke så hurtigt! skreg det i hende. Hun pressede læberne til blods for at undgå at græde. Hun ville ikke fornærme ham mere, de måtte ikke skændes ... de elskede jo hinanden! Det hele betød ikke noget. Han havde også grund til at være ærgerlig over hendes dumme opførsel, hun var et lille pylrehoved, der blev bange for ingenting. Ah, den fart.

HANS raseri sank langsomt. Hans stolthed forbød ham at mindske farten lige straks, men om lidt ville han sætte hastigheden ned til fyrre, og så ville han bede om forladelse. Han var bare blevet hidsig, men hun ville sikkert tilgive ham. Han besluttede sig til at standse vognen og kysse hende. Først om lidt. Han havde sin ære at varetag.

Han så ikke på hende. Han var mørkerød i ansigtet (af flovhed, men

hun troede, det var vrede) og stirrede stadig lige frem for sig, overhalede stadig det ene køretøj efter det andet og så stadig sammenbidt ud. Hun skede ængsteligt efter ham og blev fortvivlet. Nu var deres tur spoleret, han var gal på hende, og det var altsammen hendes skyld. Ja, måske ville han endda ikke være forlovet med hende mere. Hun knyttede hænderne krampagtigt, og det rykkede i hende af sammentrængt gråd. Hun ville bønfalde ham om at tilgive hende, fordi hun havde været så tåbelig. — Jeg er et lille fjols, Ole, ville hun sige — og du må meget undskylde, at jeg sagde det dumme sludder før. Jeg mente jo ikke spor med det, elskede.

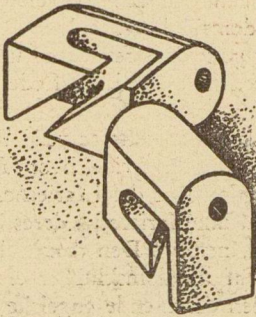
Sådan ville hun sige, tænkte hun bedrøvet. Hun var hvid i ansigtet af angst og sad sammenkrøbet ved siden af ham, mens vognen brølede hen ad vejen.

Vejbanen var fortræffelig. I et uoverskueligt sving førte Ole bilen ud på vejens midte for at styre den sikkert igennem krumningen, og den lastbil, der kom fra den modsatte side, havde han ingen mulighed for at opdage, før den var få meter fra ham. Han drejede hastigt i rattet, kom klar af den anden bil, ville rette vognen op, men slingrede — og brasede med frygtelig kraft mod et stort træ.

Ingen af dem nåede at bede om forladelse.

BORTSET fra at tilkalde politi og ambulance kunne de tililende intet udrette. Der var ikke noget at stille op med de forulykkede i bilen. Det sås tydeligt, at den unge mand i sidste øjeblik havde kastet sig beskyttende ind foran den unge pige — men hans hjælp havde været forgæves.

Spredt over vognens indre flød resterne af en madkurv, der aldrig blev pakket ud.

HASP

isolator til el-hegn har i 20 år
gjort det lettere for Dem.

FÅS I BRUGSEN

RIVIERAFERIE

Deltagerne i Samvirkens Rivierarejser har altid været tilfredse. Atter i år bor man i Bordighera, et af de mest kendte feriesteder på den italienske Middelhavskyst, og har fuld pension i et velbeliggende hotel — dobbeltværelser. Under Rivieraopholdet arrangeres en heldagsudflugt til Nizza-Monaco-Menton i Frankrig samt en halvdagsudflugt til maleriske småbyer i bjergene bag kysten. Begge udflugter indbefattes i prisen for rejsen. Der er tre Rivierarejser at vælge imellem:

14 dage. Afgang 20. maj **595 kr.**
24. juni **615 kr.** 26. august **615 kr.**

ITALIENSFERIE

Italiens skønneste byer og egne besøges på denne fjorten dages rejse. Overalt benyttes gode hoteller — dobbeltværelser. Under opholdet i Rom beses alle seværdigheder på to heldagsrundture. Dernæst rejser man til Neapel, besøger Pompeji, bor på Sorrentohalvøen, foretager en heldagsudflugt til Capri. Rejsen afsluttes med et todages besøg i Venedig. Rundturene og alle entreer er indbefattet i prisen på rejsen. Afrejse 20. maj og 2. sept.

14 dage 765 kr

DOLOMITTERNE

1. juli afgår en 14 dages rejse til Dolomitterne, Italiens skønneste bjergegne. 2 dages besøg i Venedig afslutter rejsen.

14 dage 615 kr.

KRYDSTOGT

16. juli afgår en 14 dages rejse, som indbefatter ferie på Sorrentohalvøen og krydstogt på Middelhavet fra Genua til Palermo på Sicilien, til Napoli, til Cannes og langs Rivieraen til Genua.

15. september samme krydstogt, men med ferie i Bordighera.

14 dage 875 kr.

Se programmet

Oplysninger om Samvirkens rejser dag for dag får man ved gennemlæsning af programmerne, der kan ses i Brugsen eller fås direkte fra Samvirkens kontor, Njalsgade 15, København S., telefon C. 4015, lokal 335. Indmeldelser til rejserne modtages samme sted, hvor alle spørgsmål om rejserne besvares.

Samvirke

Ungdommen har erobret slottet

På det store sydengelske herresæde *Avon Tyrrell*, midt i „Nyskoven“, verdensberømt gennem kaptajn Marryats børnebog, er der bal. Musik og glade stemmer lyder, der er lys i alle vinduer ... men det er ikke en Lord og hans Lady, der holder fest. Deres stortid som herregårdsbesiddere er forbi. Værten er den engelske landsforening af ungdomsklubber, gæsterne er et hundrede af dens medlemmer, og i foreningens kartoteker findes herresædet *Avon Tyrrell* nævnt som eet af foreningens tyve feriesteder.

Ungdomsklubber i England er nemlig i virksomhed året rundt. Om sommeren arrangeres cykelture, lejrture, sportskonkurrencer, og i ferietiden kan man for omkring hundrede kroner få

borrdækning, servering og opvask. Seks-syv mennesker styrer det hele, de fleste af dem er ledere i engelske ungdomsklubber. Lederne tager sig af underholdningen, sporten, madlavningen o. s. v., mens en „værtinde“ og en kvindelig regnskabsfører foruden noget rengøringshjælp rekrutteret fra den nærmeste landsby er det egentlige, faste personale på herregården.

Englændere har en dejlig evne til at gøre andre interesseret i deres forehavender. Værtinden på *Avon Tyrrell* er ingen undtagelse. Hun har haft held til at samle en ugentlig „sykreds“ blandt egnens damer. Syarbejdet omfatter husets gardiner, sengelinned, håndklæder og så videre, som således holdes i god stand, samtidig med at

sykredsens damer har en fornemmelse af, at deres arbejde tjener et virkeligt formål.

På samme måde med vedligeholdelsen. Håndværkere, der nu har hjem og børn, melder sig frivilligt til et ferieophold, før sæsonen begynder, og deres ferie går med at råde bod på skavanker, med maling og reparationer. På denne

måde takker de for uforglemmelige feriedage, dengang de selv var unge.

Rundt omkring i England findes ungdomsklubbernes feriehjem. Nogle så store som *Avon Tyrrell*, andre blot villaer med tyve-tredive pladser. Anden er overalt den samme, overalt forestår ungdomsklubbernes ledere ferieopholdet godt og effektivt — uden at man nogensinde ser den løftede pegefinger.

Hvad kommer dette os ved? Det er selvfølgelig godt at vide, hvor rart engelsk ungdom har det i ferierne, men vi kan vel ikke feriere på deres herresæder. Jo, nemlig. Den danske landsforening af ungdomsklubber er medlem af den tilsvarende engelske organisation, og fra dennes side er man interesseret i at modtage gæster fra andre lande. Mange unge schweizere og franskmænd har sidste sommer tilbragt glade ferieuger sammen med jævnaldrende englændere. Også danskere er velkomne, siger englænderne — og mener det. Her er altså en feriemulighed, som bør prøves.

Samarbejde i kreditspørgsmålet

Det er ikke retfærdigt overfor den gode og stabile del af medlemskredsen i en brugsforening, at et fåtal — ofte kun 5—10 pct. af medlemmerne — kræver og får en ofte urimelig stor og rentefri kredit. Dette fastsloges for nylig på et møde for uddelerne i Østsjælland, hvor man med egnens kredsrevisor drøftede spørgsmålet om begrænsning af kreditten.

På mødet var der stemning for et samarbejde brugsforeningerne imellem om kreditbegrænsning, og der vedtoges derfor en udtalelse til egnens brugsforeninger om at tage spørgsmålet op til behandling i foreningerne for herved at finde grundlag for et samarbejde til ensartet optræden.

★ ★ ★

NYT TILSKUDSFODERMIDDEL. FDBs kolonial-afdeling sender nu et nyt tilskudsfodermiddel, „E-Vital“, i handelen. Midlet er beregnet til anvendelse i foderet til avlsdyr, fjerkræ, pelsdyr og andre husdyr. Det indeholder E-vitamin, som virker stimulerende på avlsdyrenes frugtbarhed. „E-Vital“ sælges i 2 og 30 kg-pakninger med indlagt målebæger.

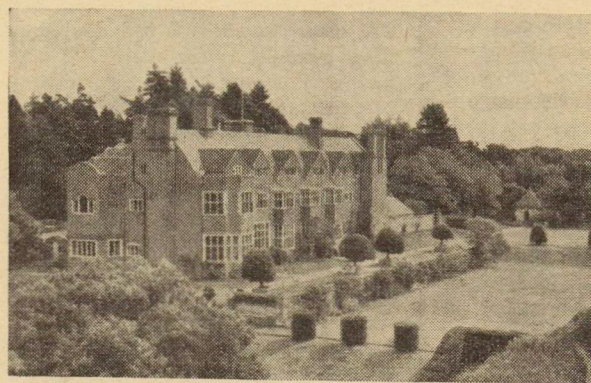
INTERNATIONALT ANDELSMØDE I KØBENHAVN. Eksekutivkomiteen, der er den øverste ledelse af den internationale andelslige ICA, holder møde i København i dagene 7.—9. maj. I eksekutivkomiteen sidder mange fremstående andelsmænd, blandt disse Andelsudvalgets sekretær, redaktør *Axel-sen Drejer*. Mødet ledes af ICAs præsident, franskmænd *Marcel Brot*, som er den ledende skikkelse inden for sit lands andelsbevægelse.

LEDERSKIFTE PÅ ØTOFTEGÅRD. Avlsleder *Jørgen Møller* fratræder 1. april sin stilling ved FDBs og DLFs forsøgsstation Øtoftegård. Som ny avlsleder er ansat assistent *Knud Søndergaard*, Statens moseforsøg, Tylstrup.

JUBILÆER. 50 år: Sorring Brugsforening, 3. april. Håstrup Brugsforening, 7. april. Aså Brugsforening, 7. april. 25 år: Jels og Omegns Brugsforening, 10. april.

50 ÅR I SKIVE. Den 23. marts var det 50 år siden, FDB oprettede sin afdeling i Skive til betjening af brugsforeningerne i et stort stykke af Nørrejylland. I jubilæumsåret ledes afdelingen af forretningsfører *C. H. Ibsen Sørensen*.

GUMMISTØVLER I BRUGSEN

Herresædet *Avon Tyrrell* er overdraget til engelske ungdomsklubber som feriehjem.

en uges ophold på et herresæde, eller hvor man ellers foretrækker at bo.

Avon Tyrrell er der forståeligt nok kamp om. Huset er stort og velindrettet, i hovedbygningen er der værelser til kvindelige gæster (mens mændene bor i pavilloner rundt omkring i parken), der er spisesale, opholdsrum, nogle af dem med bordtennis og billard. I det vældige bibliotek er der tusinder af bind — og dejlige dybe lænestole til de læsende. I den store park finder man tennis- og fodboldbaner, man kan svømme i søen, og man kan gå ture i *Nyskoven* og i sin fantasi leve med i tilværelsen for „Børnene i *Nyskoven*“.

Vigtigst er det selvfølgelig, at man træffer jævnaldrende unge. Hundrede ferieglade unge mennesker kan bo her på een gang, og der er fuldt optaget sommeren igennem. De unge kommer fra alle egne og fra alle befolkningslag. De er feriegæster, men der forlanges dog også noget af dem. Værelserne skal de selv holde i orden, de skal også give en håndsækning med

GÅR VI I FORFALD I HJEMMET?

Her — som andre gange — taler jeg ikke om *alle* kvinder, men dog om en så stor del, at man kan tage sagen op som et problem.

Har det ikke ofte undret Dem, at en ung pige, så snart hun har været gift blot en forholdsvis kort årrække,

HUSMODEREN HAR ORDET

er blevet udpræget kone. Hvorimod mange af hendes jævnaldrende — ofte selverhvervende og ugifte — får hæftet betegnelsen moderne kvinder på sig. Der er en betydelig forskel — og flere børnefødsler kan nu ikke have hele skylden for koneudseendet.

Mon ikke den for tidligt indtrufne konetype har sin egentlige årsag i husmoderens arbejde i huset og de vaner, der dermed følger. Går man lunt inden døre, skal der vel for mange husmødre en overvindelse til for at gå ud og få tilstrækkelig frisk luft og motion.

Når husarbejdet er overstået, er fristelsen til at slappe af ved en kop kaffe, en bog eller et blad eller ved at lytte til radioen vel også større end f. eks. lysten til at bruge tid på at pleje udseendet.

I et selskab lyttede jeg til følgende udtalelse fra en ung frue: „Man går derhjemme i huset i alt for magelige sko, og når man så skal i gåsko og ud, opdager man, at man knap kan få knysterne ned i skoene, og man vralter af sted og bliver alt for forpustet, selv efter en kort tur.“ Samme dame fortsatte: „Jeg kender en husmoder, der blot for at rive sig ud af den sløvende virkning, som den isolerede tilværelse havde på hende både åndeligt og legemligt, tog en halvdagsplads simpelt hen for at holde sig i form — og jeg må sige, at resultatet er blevet, at hun holder sig fiks og velplejet.“

Sådan klarer altså nogen problemet, men for den hjemmearbejdende husmoder, der er bundet til hjemmet af de små, skulle det jo også gerne være muligt at holde sig fiks og yndig (bør-

nene bliver da også større - og livet er jo langt).

Man har rigtig godt af at blive rusket op en gang imellem af udtalelser som ovenstående, for så gør man sig ekstra umage med gymnastik, høj-

Sikkerhed
velvære ...

... det betaler sig
at købe i

BRUGSEN

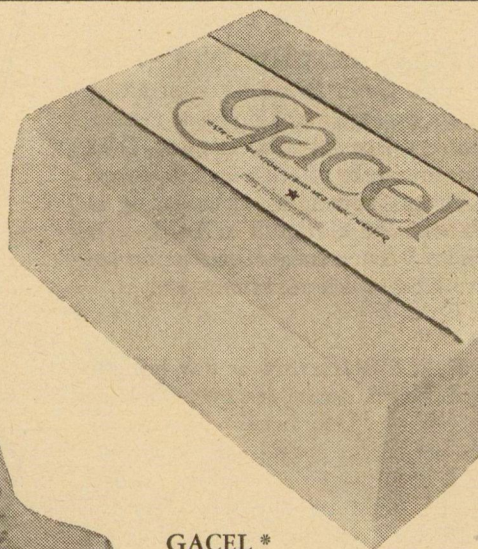
fjeldssol, æggemaske, følgen med i modebladene, eller hvor man nu hver især ved, man skal sætte ind.

MOR TIL TRE.

NYE CYKLER

Foruden en udførlig beskrivelse af de to typer *Lion*-autocykler rummer FDBs nye cyklekatalog ikke færre end sytten forskellige trædecykler og herudover beskrivelser af store mængder tilbehør og reservedele til knallerter, cykler og tilbehør.

Kataloget vil man kunne få til gennemsyn i Brugsen, og det må interessere mange andre end de, der overvejer at købe ny cykel. Hobbymanden vil f. eks. kunne finde en masse specialværktøjer samt løsele som kontakter, skiver, møtrikker og andet, som kan bruges til en masse andre formål end dem, de oprindeligt var bestemt til.

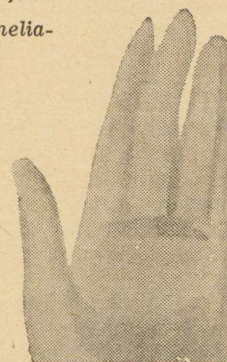
GACEL *

er let som dun og har en enestående stor absorberingsevne. Den er fremstillet af silkeblødt engelsk cellstof med omslag af fineste gaze. 10 stk. **2,40**

ANETTE *

er lidt mindre end Gacel, men er fremstillet af samme fine cellstof. Omslag af tricotslange. 10 stk. **1,80**

* et Camelia-produkt

VI SKAL SOVE GODT

Det er dyrt at indrette et pænt hjem i dag. Fristelsen til at spare, hvor besparelserne ikke ses, f. eks. på sovestederne, kan være stor. Men i betragtning af, at man, når man køber senge og sengeudstyr, samtidig køber hvile, sundhed og kræfter, kunne der måske være grund til at ofre omhu og penge netop på dette vigtige køb.

BUNDEN er noget af det vigtigste

For at sengen skal give den bedst mulige hvile, må sengens bund være en god støtte for kroppen, samtidig med at den skal have en passende blødhed.

★

TELAX GUMMIBUNDE er fortrinlige. De er fremstillet efter svensk patent og består af 5 cm brede gummigjorte udspændt i rudemønstre. Telax sengebunde er på een gang behagelige, holdbare, nemme at renholde, og så kommer de aldrig til at knirke. De findes i fem standardstørrelser og koster med vinkeljernsramme 103 kr.

★

KÆDEBUNDEN er den billigste og vel også derfor den mest udbredte sengebund. Den består af kæder og spiraler, der er spændt ud i en ramme. Kæderne fastgøres ved små kroge. Denne bund vil dog selv i en god udførelse før eller senere blive en hængekøje.

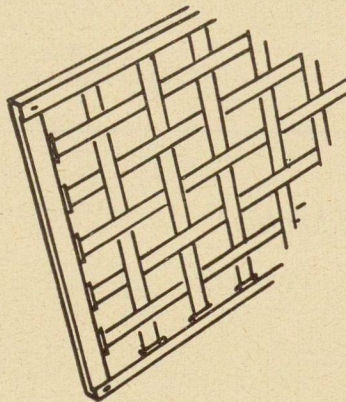
★

FLADFJEDERBUNDEN består af flade fjedre, der er noget sejgere end de almindelige kædebundsfjedre. Begge typer fremstilles såvel med træsom med stålramme. Det er selve fjedrenes kvalitet, der er det afgørende. Desværre har både kæde- og fladfjederbunde tilbøjelighed til at knage, og de slider desuden kraftigt på madrassen.

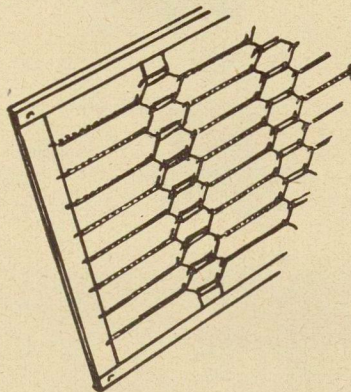
★

TRÆBUNDEN kan laves enten af 10 mm tykke asketræslister eller af en 10 mm tyk krydsfinerplade, hvori der er boret huller. På træbunden kan for eksempel bruges skumgummimadrass eller en fast madras, hvis man foretrækker at sove på et meget hårdt underlag.

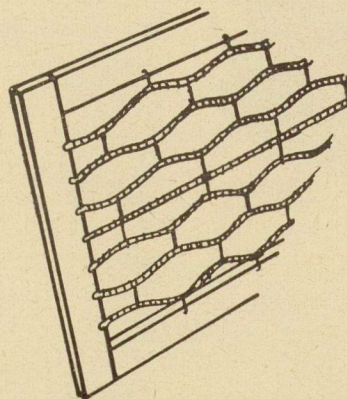
Det absolut bedste soveleje får man ved at kombinere træbunden med en 12 cm tyk springmadras.

Telaxbund

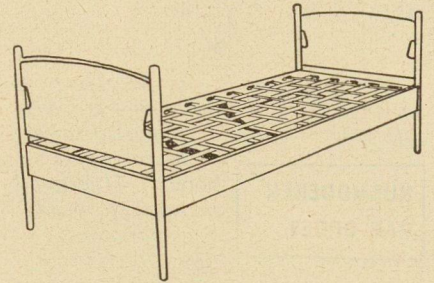
Kædebund.

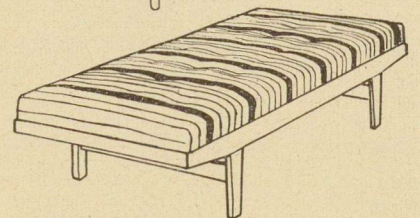
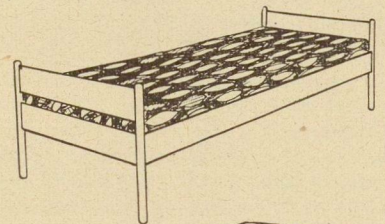
Fladfjederbund

HVILKEN SENG?

Når man skal vælge den type seng, man vil anskaffe sig, spiller mange forskellige ting ind. Drejer det sig om at møblere et soveværelse i gammeldags forstand, eller skal man anskaffe senge, der kan stå i et opholdsrum — alene dette betyder jo valg inden for ganske forskellige typer senge.

Har man plads dertil, vil det altid være klogt at anskaffe sig et par gode, reelle senge allerede fra starten. En rigtig seng yder den største komfort og rummelighed og har den fordel altid at stå parat uden ekstra opredning og arrangementer af nogen art. Bedst er det med endestykker, der får sengetøjet til at ligge bedre fast. Der er mangfoldige modeller at vælge imellem i forskellige prislæg, men vil man gerne spare lidt, må man hellere nøjes med nogle beskedne endestykker til fordel for bedre sengebund og madras. Tegningen viser herover en seng med gavle i ordinær størrelse samt herunder en seng med lavere gavle, den sidste model nærmer sig den moderne sofa-type ret stærkt.

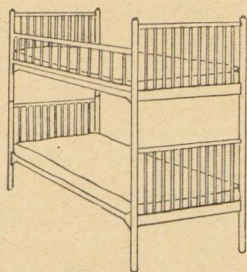

Telaxbriks.

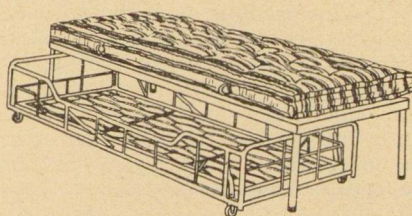
Især når det gælder sovesteder i et opholdsrum, er brikken et praktisk møbel. Den herover er en Telaxbund på

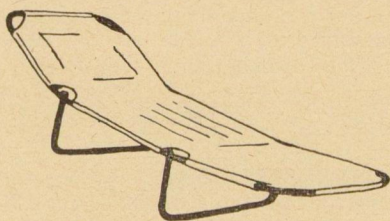
ben, forsynet med en madras. Den sidste bliver tit betrukket med møbelstof, så briksene om dagen står i stuen som pyntelige siddemøbler og om aftenen er lette at rede op på.

Er det småt med plads, kan det være praktisk at benytte senge, der ikke optager for megen plads. *Køjesenge* eller stabelsenge, som de også kaldes, bruges overvejende til børn, men findes også i voksenstørrelse 80 x 190 cm. De fås både i lys, mahogni- eller nøddifarvet bøg og koster i den bedste udførelse med Telax gummibund 178 kr., men findes også i væsentlig billigere prislag.

En såkaldt *doubletseng* er også pladsbesparende, idet den ene seng om dagen kan slå ned og skydes ind under den anden. De fås både med fladfjedere og Telax gummigjorde og koster henholdsvis 167 kr. og 266 kr.

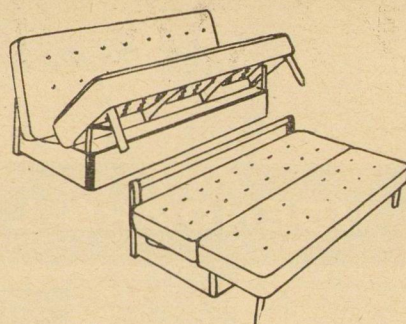

Specielt hvor det drejer sig om gæsteseng, har man en udmærket løsning på pladsproblemet i *lejr sengen*. Den er praktisk, idet den er af stål og lærred. Sengen er let at slå ud, og en madras kan godt undværes. Lejr sengen som gæsteseng er langt at foretrække frem for den gammeldagste „harmonikaseng“.

Den noget billigere *reolseng* optager ligeledes et minimum af plads og kan anbringes hvor som helst. Den fås i reolramme af lys, mahogni- eller nøddifarvet bøg, dog kun i størrelsen 75 x 180 cm. Pris 147 kr.

Hvad gør man, hvis lejligheden ikke giver mulighed for særskilt soverum, og man er ked af at have en rigtig seng stående i opholdsstuen, hvilket for øvrigt slet ikke behøver at se sove-kammeragtigt ud.

Der findes et stort udvalg i sove-sofaer og ottomaner, såvel dobbelte som enkelte. Magasin til sengetøj findes enten under sædet eller i ryggen. Såfremt man ikke placerer alt for tunge møbler foran sovesofaen, vil det være ret hurtigt at rede op til natten. Vigtigt er det, at et sådant sammenklappeligt natteleje betjenes med den mindst mulige mekanik, og at en enkelt person har let ved at åbne og lukke sofaen. Den her viste model har endog faste ben under sædet, som trækkes

frem. Sammenlukningen sker hurtigt, idet en let berøring af de to polstrede stykker får et snildt fjedersystem til at fungere og bringe dem på plads.

SENGETØJET, hvordan skal det være?

Madrasen

Den vigtigste del af sengeudstyret er madrasen. Her er mange typer at vælge imellem.

Drejer det sig om gæsteseng, der kun benyttes lidt, kan man udmærket nøjes med en billig madras, der ikke er så forfærdelig holdbar, f. eks. en *bessiamadras*, dobbelt afsyet og stoppet med træuld til en pris af 37,65 kr. i almindelig størrelse. Den fås også med *bolster* i forskellige kønne farver for 63,95 kr. Allerbilligst er en såkaldt *Unionsmadras* enkelt afsyet til kr. 29,45 kr. for størrelsen 76 x 189 cm. Den kan dog fremstilles i mål efter ønske.

Krøluldsdramrasen gør udmærket fyldest også i senge, der bruges til stadighed. Den er dobbelt afsyet, stoppet med krøluld og leveres med bolster for kr. 103,75 for størrelsen 85 x 190 cm.

Springmadrasen er den madrastype, som står højest på husmoderens ønskeseddel. Man ved jo ikke altid, hvad der er inden i — derfor skal man kun se på de typer, der er fremstillet under Forbrugerrådets kontrol, og med hvilke der medfølger kvalitetsdeklaration.

Springmadraserne findes i to hovedtyper,

type A er med epedafjedere, hvoraf der findes 700 i en madras, type B, C, D har samme „indmad“, nemlig 160 enkelte fjedere. Prisforskellen udtrykker forskellen i bolstrets kvalitet og selve polstringen. På type A, B, C, der koster 214, 195 og 150 kr., ydes 25 års garanti. D-typen koster 141 kr. og leveres med 15 års garanti.

Dynerne

Hvad slags dyne, man vælger, er vel oftest afhængig af, hvor meget man har råd til.

En heldunsdyne (1,2 kg andedun) med cambricvår og hvide slidbånd i kanten koster 129 kr. En halvdunsdyne (2,5 kg blandede gåsehalvdun) med nankin-vår og slidbånd koster 118 kr.

Vil man have det fineste fine: heldun med hvide gåsedun, kommer man op på en pris af 188 kr.

Selvfølgelig findes der også billigere dyner med blandingsfyld. Men det vil næppe være god økonomi at give mindre end 100 kr. for en dyne, da kvaliteten her er af så afgørende betydning for holdbarheden.

Tæpper

Når man køber *vattæppe*, må man sikre

sig, at stopningen består af ren vat, og at vægten i stopningen er ca. 2 kg. Det bedste tæppetøj er satin. Men også det almindelige trykte calico tæppetøj er udmærket. Billigere end vattæppet er krøluldstæppet, der fås for ca. 30 kr.

Duntæppet er manges drøm. Kan man få et, der er forsynet med et ekstra nedhængende stykke, som kan stoppes ind under madrassen, vil det være en stor fordel. Vælg ikke for sarte farver. Højrodt og dyblåt er særlig tilbøjelige til at falme.

Sengelinnet

Den tid er forbi, da husmødrene forsynede deres *sengelinnet* med kunstfærdige broderier, hulsøm og navnetræk. Moderne vaskemaskiner har gjort sådant både upraktisk og uholdbart. Nu gælder det blot om, at lagenet og betrækket er af en smidig, fintrådet vævning. Om det er bleget eller ubleget, spiller ingen rolle. Derimod er det vigtigt, at størrelsen er rigtig: 150 x 250 cm er ideelle mål til de brede springmadrasser. Mere almindelige er størrelsen 130 x 250 cm, der findes i flere prislag end den store størrelse. Syer man selv lagenet, skal man huske at beregne lidt ekstra til

UDENDØRS LEG

gi'r strømpe­slid ...

Derfor køber den
for­nuftige mor
STAFET børne­strømper
— hun ved, de kan holde.

Stafet junior er
fremstillet af uld
og nylon, og både
hæl og tå er
ekstra forstærket.
Dess. 3/1053 - Str. 5

5,45

Stafet Grivela crepe
er elastiske og
fantastisk stærke
- desuden er de
nemme at vaske,
og de tørrer hurtigt.
Dess. 3/1078 - St. 4

6,85

Stafet

- et kvalitetsprodukt fra

krympning. Er lagenet af en meget svær og lidt hård kvalitet, kan man muligvis klare sig med lidt mindre stof, idet det svære stof ligger bedre fast i sengen. Til gengæld er det tykke stof ret besværligt at håndtere i vask.

Med hensyn til alle de opgivne priser på sengetøj, må der tages et vist forbehold, da kvaliteten og dermed priserne kan variere noget.

RENT SENGETØJ

Ved at forsyne det nye sengetøj med overtræk af forskellig art beskytter man mod snavs og slid. En splinterny og fin madras skånes f. eks. meget med et *madrasvår*. Materialet i madrasvåret skal kunne vaskes og være krympfrit (eller krympes før det syes). Er man sikker på, at sengebunden ikke på nogen måde kan beskadige madrassen underen, kan man nøjes med at lægge et stykke filt eller andet blødt tøj over denne.

Puder kan få et let aftageligt underbetræk, f. eks. af hvidt flonel. Det vil også være klogt at beskytte hjørnerne, som først slides, ved at sy en lille tut af tøj som forstærkning i hvert hjørne.

Daglig ordning og renholdelse af sengetøjet behøver næppe at omtales. Men har man mulighed herfor, vil sengetøjet have godt af en grundigere omgang f. eks. hveranden uge. Har man mange senge at holde, kan man i stedet tage en ad gangen ved den ugentlige rengøring.

Husk endelig, at sengetøj aldrig må bankes. Stopningen både i madrasser, dyner og tæpper tager skade af det, og der dannes blot mere støv.

Dundyner — og puder — må aldrig støvsuges. Er der et tyndt lag vat mellem stof og stopning, kan man nok støvsuge madrasser.

Dundyner har godt af luftning i solen, mens skumgummimadrasser aldrig bør tages ud i solen, selv om de er forsynet med bolster.

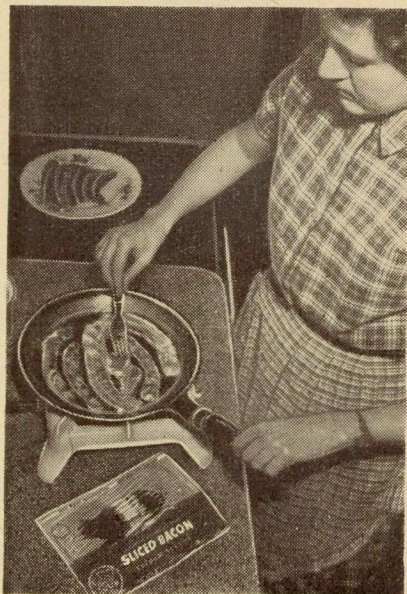
★ ★ ★

TAPETKLISTER. Meget a propos forårsistandsættelsen af hjemmet er en ny slags tapetklister kommet i handelen, som er nem for den ikke-fagkyndige at arbejde med. *Cellofix SL* hedder det. Et kilo af dette celluloseklister er nok til firs ruller tapet, og alt, hvad man behøver, er at røre posens indhold ud enten i koldt eller varmt vand i de forhold, som brugsanvisningen angiver.

GUMMISTØVLER I BRUGSEN

Spørg efter det

OPSKÅRET BACON. I Brugsen kan De nu få opskåret bacon, pakket i vacuum-lukkede plasticposer med 225 g. Bacon'en fremstilles af Vejle og Omegns Andels Svineslagteri og eksporteres i store mængder under navnet „Tulip Brand Sliced Bacon“. Der er tale om meget fin bacon, let røget og lige til at tage fra posen og lægge på panden. De stegte skiver bliver ualmindelig lækre og sprøde.

★

SPEGEPØLSE. Man har længe kunnet købe spegepølse i Brugsen, men af vidt forskellig oprindelse. Nu leverer FDB sin egen spegepølse, ikke i tarm, men i specielt tysk papir, som er meget let at fjerne fra den afskårne skive. De kan kende spegepølsen på, at den er stemplet med FDBs bomærke på „skindet“.

★

ALTID FRISK FLØDE. Fløde i pulverform er en helt ny vare, som brugsforeningerne nu tager op, og det betyder, at husmoderen altid kan have frisk fløde i huset. Flødepulveret indeholder ligesom flydende fløde 9 pct. fedtstof, og der er overhovedet ingen smagsforskel. Det nye pulver hedder „Lida“, og det er så koncentreret, at man kun behøver 1/2—1 teskefuld pr. kop.

★

INGEN FEDTEDE BOLCHEPOSER. FDBs bolchefabrik i Kolding er gået over til at pakke sine mange forskellige slags bolcher i plasticposer, så man undgår at fedte for meget med de søde sager. Selv den varmeste barnehånd har ingen indflydelse på den nye bolcheemballage.

Nu er det de lyse stoffer og de glade farvers tid...

Bomuldsstof, sol-, lys- og vaskeægte, sanfor Brd. 70 cm i fire forskellige mønstre
5,50

Satin, sanforiseret, 100 pct. bomuld. Brd. 80 cm i fire forskellige farver
6,20

Poplin, småmønstret, 100 pct. bomuld. Brd. 90 cm i fem forskellige mønstre
7,50

Haircord, prima kvalitet, 100 pct. bomuld. Brd. 70 cm i forskellige mønstre
4,00

Poplin, krølbehandlet, 100 pct. bomuld. Brd. 70 cm i mange forskellige mønstre
4,80

Vi-mønstre nr. 3555 i str. 38-42
2,50

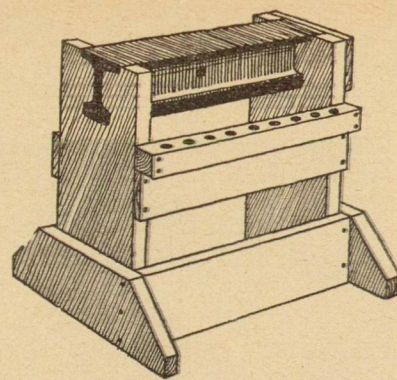
- det betaler sig at købe i BRUGSEN

AMBOLT AF JERNBANESKINNE

At man med held kan bruge en stump jernbaneskinne som ambolt, er i sig selv ingen nyhed, men den ambolt, tegningen viser, har den fordel fremfor løse skinnestykker, at man ikke skal foretage hamringen med arbejdsbordet som underlag. Desuden er det her skinnefoden, som bruges til slagflade, medens man altid banker på den noget smallere skinneryg, når man nøjes med det løse skinnestykke som ambolt.

Konstruktionen er der ingen ben i. Stellet består af kraftige lægter, der skrues sammen. Skinnens profil tegnes op på sidestykkerne og skæres ud med sav og stemmejern. Udskæringerne pudses glatte, inden skinnen sættes i. Til slut sømmer man en tværlægte over udskæringerne for at hindre skinnen i at hoppe ud. Under skinnen kan man eventuelt montere en praktisk værktøjsholder til hamre, tænger o. s. v.

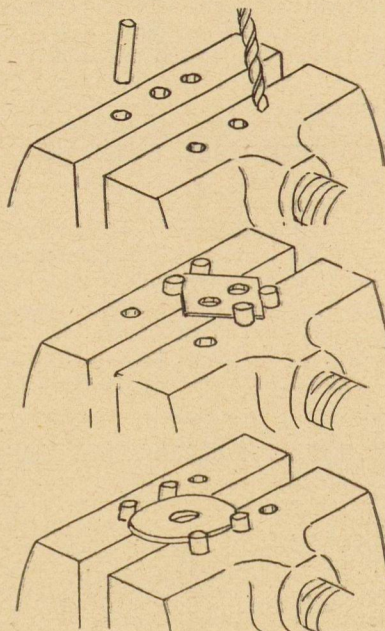
Skinne skulle der ikke være større vanskeligheder ved at skaffe. Prøv at spørge det nærmeste depot for jernbanemateriel. Her ligger man næsten altid inde med kasserede skinnestykker.

★ ★ ★

Når der skal bores i småting

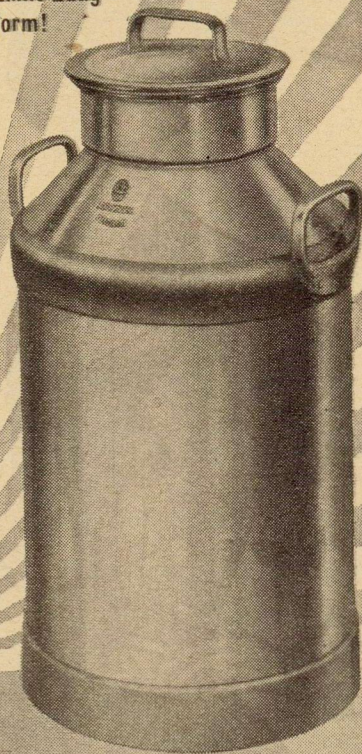
Boring af små, flade emner er ofte meget vanskeligt, fordi selv den mest nøjagtige skruestik ikke rigtigt kan udnyttes. Her er imidlertid en lille fidus, der løser problemet.

Skruestikkens kæber forsynes simpelthen med seks pløkhuller, ganske som den øverste tegning viser. De fire huller sidder ret tæt sammen i den ene side, medens de to sidste er trukket lidt bort. Desuden fremstiller man et sæt pløkke af 5 mm fjedertråd, og når pløkkene sættes i hullerne (se tegningen i midten og forneden), er det ingen sag at holde styr på små skiver og beslagstykker.

ALMIN

med pressede eller støbte ALMIN-Laag -
Laagene med den gode Pasform!

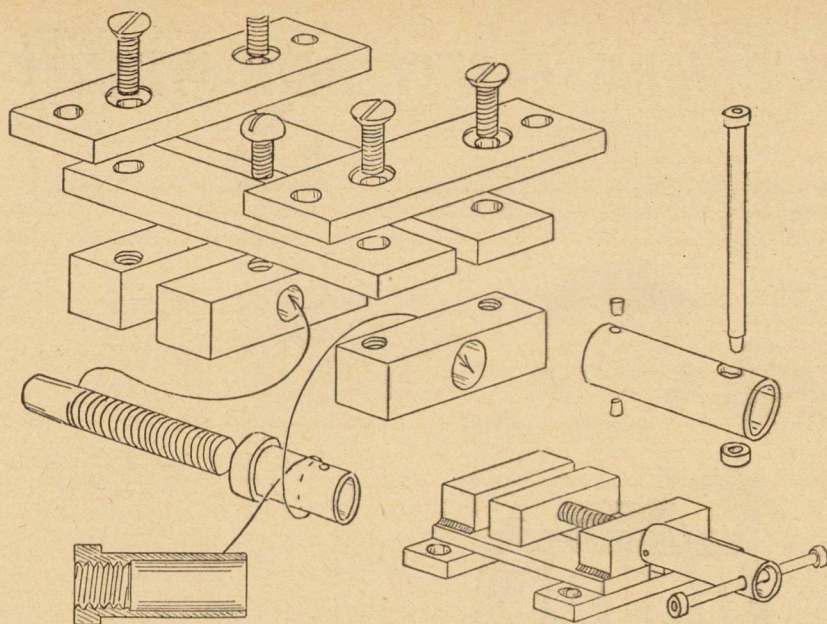

Der staar Glans om ALMIN Spanden —

den fra

FREDERIKSBERG METALVAREFABRIK

Her er maskinskruestikken — vist på hovedet for overskuelighedens skyld. Øverst til venstre ses samlingsprincippet og størrelsesforholdet i de enkelte dele. Nederst til venstre drejemøtrikken med det indvendige gevind. Til højre den færdige skruestik. Skraveringerne for enderne af de to yderste tværklodser angiver de nødvendige svejsninger.

MASKIN-SKRUESTIK

laver vi selv

Foruden den ordinære skruestik, hvis mange anvendelsesmuligheder *Hjemmets Teknik* tidligere har beskrevet, har de fleste hobbyfolk ret ofte brug for en maskinskruestik. Den er kostbar i anskaffelse, men heldigvis er den ikke mere indviklet, end at vi selv kan fremstille den.

Maskinskruestikken, som vises her, er særlig anvendelig i forbindelse med boring fra en søjleboremaskine eller en anden form for lodret „hold“ af boremaskinen. Den kan boltes fast i bordpladen direkte under boremaskinen, men det er næsten bedre at fastgøre skruestikken til en stump svært brædt, således at man kan få godt hold i arbejdsstykker af alle bredder og placere dem nøjagtigt under boret. Skulle skruestikken ved den sidste mulighed ryste lidt, når boret arbejder, kan man spænde plankeunderlaget fast til bordet med et par almindelige skruevinger.

Skruestikken på tegningen er vist, som den ser ud i adskilt tilstand — på hovedet. Det letter overskueligheden af de enkelte stykker, og enhver skulle kunne se, hvorledes skruestikken skal samles.

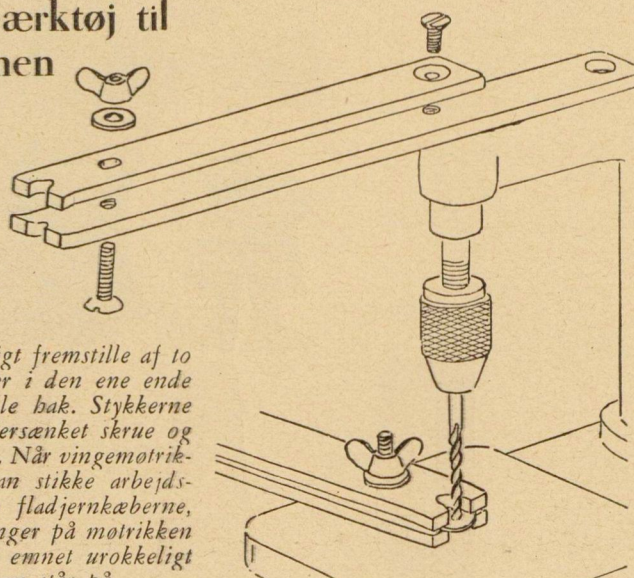
Konstruktionen er af jern, og de to yderste faste tværklodser skal helst svejses fast på underlagsstykkerne. Det klarer vi hos den lokale smed eller på maskinværkstedet.

Gevindspindelen skulle strengt taget være venstreskåret, men i dette tilfælde klarer vi os med den viste spindel, som slutter i møtrikken (nederst til venstre). Denne er af en noget speciel udformning, og den skal helst drejes ud — skønt man i nødsfald kan slibe og bore den til af en svær maskinbolt. Spindelen drives fast i den bevægelige kæbe, og til sidst skydes en jern-

Praktisk værktøj til boremaskinen

Et praktisk stykke værktøj til at fastholde småting under boremaskinen

med, kan man hurtigt fremstille af to stykker fladjern, der i den ene ende forsynes med et lille bak. Stykkerne samles med en undersænket skrue og med en vingemøtrik. Når vingemøtrikken løsnes, kan man stikke arbejdsstykket ind mellem fladjernkæberne, og et par omdrejninger på møtrikken er nok til at holde emnet urokkeligt fast, medens boringen står på.

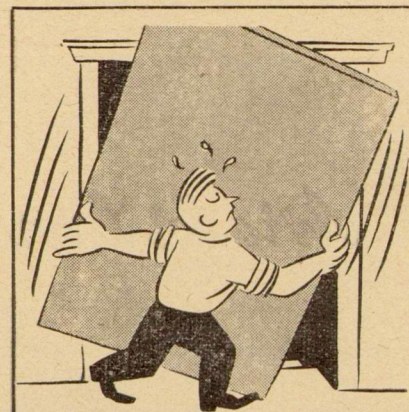

rørsuffe med håndtag ind over møtrikken og sikres med stifter.

Den færdige skruestik smøres grundigt, og inden den boltes fast, bør den justeres for eventuelle unøjagtigheder.

★ ★ ★
DUG PÅ INDERSIDEN af en bilrude fjernes lettest med en løs viskearm, monteret på en sugeskive. Når viskeren ikke bruges, kan den ligge i en dørlomme. ★

HVIS MAN fylder en tom konserverdåse med strandsand, hælder en smule tynd olie ned oven i, har man et fortrinligt opbevaringssted for skæreværktøjer, stemmejern m. v., som ellers har let ved at ruste.

Holger Hobbymand burde huske

om det ikke ville være klogt at bede naboen om hjælp, før han begynder at flytte tunge og uhåndterlige ting.

INDEHOLDER KALK, JERN, FOSFOR OG B-VITAMIN

Avra for Lavra - nū ska' vi ha..

DAVRE